

"Proletarec"
je delavski list
za misleče
čitatelje.

PROLETAREC

OFFICIAL ORGAN JUGOSLAV FEDERATION, S. P.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

GLASILO
PROSVETNE
MATICE
J. S. Z.

ST.—NO. 1285.

Entered as second-class matter, December 6, 1907, at the post office
at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3d, 1879.

CHICAGO, ILL., 28. APRILA, (APRIL 28,) 1932.

This Issue consists of Two Sections. Part One

LETO — VOL. XXVII.

OB PRAZNIKU, KI JE SIMBOL IN VZPODBUDA DRUŽBE BODOČNOSTI

Pogled na polom obstoječega go-
spodarskega sistema in na
propadanje kapitalizma

SE NIKOLI ni bilo tako očvidno, da spada BO-
DOČNOST sveta DELAVSKEMU razredu. Veliki "misleci", industrialni kralji, velefinančniki in njihovi državniki ne morejo s svojim zagaženim kapitalističnim vozom nikamor iz blata. Izvlečajo ga iz ene mlake, pa zagazi v drugo.

Sedanji sistem ves iz reda

Finance, industrija, produkcija in distribucija, mednarodni odnosi—vse je iz reda. Vsa prizadevanja zavornikov in braniteljev sedanjega sistema, spraviti kapitalizem v "normalnost", so brezuspešna.

Treba se je torej svetu sprijazniti Z RESNICO, da kapitalizem ni trajen, kakor so nam njegovi zagovorniki vedno trdili, in da bo zrastel na njegovih razvalinah nov družabni red—SOCIALIZEM.

Zastavljanje poti socializmu

Privatni interesi se ga boje in ga z vsemi močmi odriavo. Poslužujejo se v svoje namene šovinizma in fašizma, s katerima begajo narode in države. Ali socializem vzlici temu PRIHAJA. Država, katera pokriva eno šestino sveta, se po svoje trudi, da zgradi v svojih mejah med sto šestdesetmilijonskim ljudstvom ekonomsko uredbo po načelih socialistične produkcije in distribucije. Rezultati njenih prizadevanj SO UGODNI. Socializacija pod socialističnimi zakoni ni več samo teorija nego že večleten eksperiment, ki narašča v uspehu.

Vsi pogoji so dani, da bi vsa ljudstva vseh dežel lahko živila v miru in blagostanju. To se zgodi — V SOCIALISTIČNI DRUŽBI.

Zlo moramo iztreti

Nobenega vzroka ni, čemu naj bi se narodi klali med seboj, razen ako se hočejo vojevati in uničevati drug drugega za koristi kapitalizma. Ker pa je kapitalizem zlo človeštva, ga je treba odpraviti. To nalogo IZVRŠI socialistem.

Brezposelnost je v današnji dobi največje goričko proletariata. Delavstvo edino jo lahko odpravi. To se zgodi, kadar se izreče z dovolj jasno silo ZA socializem.

Moderna tehnika in umno poljedelstvo omogočata toliko produkcijo živil, da potrebam sedanjega prebivalstva po svetu več kot zadostuje. A je vzlici temu milijone ljudi v pomanjkanju. Glad zahteva sto tisoč žrtev. KONEC tej tragediji napravi socializem.

Upanje in nada človeštva

Socializem je upanje in nada ter EDINI IZHOD človeštva iz kaosa in mizerije, iz klanja ter krvic v družbo ČLOVEŠKE civilizacije.

Socializem znači VSTAJENJE VSEH POTLAČENIH, vseh trpečih in bezpravnih.

Prvi maj je socialistični praznik. Danes je prvi maj v kapitalističnih deželah še dan PROTESTA PROTIV KRIVICAM, proti vojnem in proti mizeriji, a pride Prvi maj, ki bo praznik VSTAJENJA človeštva. To se zgodi, ko bo nad vesoljnim svetom vihrala rdeča zastava MEDNARODNEGA BRATSTVA. Socializem BO triumfiral!

Za koga se boste navduševali?

Od leta do leta — od volitev do volitev — ste izročali politično moč onim, ki vas izkoričajo. Čas je, da nehate metati proč svoje glasove.

Kapitalisti nikdar ne glasujejo za delavske kandidate. Čemu bi vi glasovali za njihove?

Agitirajte, da bo šlo letošnjo jesen delavstvo na volišče za svoj razred s tem, da boste vi in drugi delavci glasovali za socialistično listo.

Fred Dana March.

IX. REDNI ZBOR JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

Program in naloge, ki jih ima delegacija klubov in društev na milwauški konvenciji.

Odražanje dela v mnogih uspehih

DNE 3. in 4. julija leta 1910 se je vršil v Narodni dvorani na sedanj S. Racine Ave. in zapadni 18. cesti v Chicagu prvi resnični jugoslovanski zbor v Ameriki, na katerem je bilo zastopano delavstvo vseh štirih jugoslovenskih narodov. Na njemu so se strnile organizacije jugoslovenskih socialistov v tej deželi v skupno enoto, katero so nazvali z "Jugoslavanska socialistična zveza".

To je bilo pred 22 leti. Od tedaj se je med našim ljudstvom in po svetu v splošnem veliko spremeno. JSZ je imela od svojega prvega zборa že osem konvencij. Prihodnja bo dne 28. maja 1932 v Milwaukeeju, Wis.

Okrug 70 delegatov in članov odborov pride v raznih naselbin v mestu, ki slovi po zaslugu socialistov zaradi svoje vzorne uprave, da razpravljajo in sklepajo o delu med jugoslovenskim priseljeništvom in njihovo mladino.

Ne samo to, kajti nalozi zborov JSZ in aktivnosti se raztezajo v vse sfere jugoslovenskega življa v Ameriki in imajo stike z vsem ameriškim delavskim gibanjem.

Razen klubov JSZ bodo na tem zboru zastopane tudi organizacije, ki so včlanjene v Prosvetni matici. Med njimi je mnogo podprtih društev in vsa važnejša delavska kulturna društva.

Zbor bo trajal tri dni. Delegacijski bodo podana poročila funkcionarjev JSZ in Prosvetne matice. O agitaciji ter delu med mladino bodo poročali naši najaktivnejši mladi delavci in delavke. Ženstvo bo zastopano s poročevalko in reprezentativno delegacijo. O položaju med hrvatskim in srbskim delavstvom, o razmerah med jugoslovenskim delavstvom v severni Minnesoti, med premogarji v zahodni Penni in v vzhodnem Ohiu bodo podali sliko posebnih v napredku pooblaščeni poročevalci.

Zelo veliko se razpravlja pred tem zborom o "Proletarcu". V obsegu osebnih strani, kakor izhaja regularno sedaj, potrebam delavskoga gibanja kaščo ga predstavlja JSZ več ne zadržuje. Zato hočejo mnogi večji list. Ker

s o tem združene gospodarske težkoče, predlagajo eni v Clevelandu, da se Proletarca preseli k njim, ker ima tam baje boljše pogoje za obstanek in priliko za večje dohodke. Z enaki argumenti so za selitev v Milwaukee nekateri milwauški člani JSZ. Vprašanje Proletarca bo torej moralo biti temeljito razmotrovano na zboru. O njegovem stanju in drugih naših publikacijah ter o izgledih za njih razvoj v bočno bodo podana delegaciji točna poročila.

Važni bodo referati o Prosvetni matici in mnogi drugi, na primer vprašanje našega prosvetnega in agitacijskega dela med ženstvom, o udejstvovanju in nalogah delavstva v podpornih organiziranih, o volilni kampanji, unijah z drugimi itd.

Zbori JSZ so intelektualno na zelo visoki stopnji, ker se jih udeležujejo delegacije, ki imajo v aktivnostih na prosvetnem, političnem, gospodarskem in kulturnem polju bogate izkušnje. Zaradi sedanjih razmer bo IX. redni zbor JSZ, še bolj deloven kakor so bili prejšnji in bo raditev se bolj plodnoten.

PROSVETNA MATICA

Prosvetna matica bo imela na IX. rednem zboru JSZ dne 28.-29.-30. maja v Milwaukeeju okrog dvajset direktorjev delegatov in tri poročevalce. To je najvišje število reprezentantov, ki ga je še kdaj poslala na tak zbor JSZ.

Prosvetna matica je bila ustanovljena leta 1921. Zdaj ji pripada okrog sto naprednih podpornih društev raznih jednot iz zvez, dalje vsi delavski pevski in dramski zbori ter delavske knjižnice in slične kulturne ustanove.

Pod okriljem Prosvetne matice se goji v naseljih delavska dramatika, predavanja in sploh priredebitve, na katerih se skuša dati občinstvu čimveč duševnega užitka v delavskem smislu.

Društva, klubi in kulturna društva, ki so včlanjena v Prosvetni matici, imajo okrog 14.000 članov.

TEMELJNI VZROK LJUDSKE MIZERIJE

DELAVSKO in kmečko ljudstvo v kapitalističnih deželah preživlja največjo ekonomsko krizo svetovnega obsega kar jih pozna zgodovina. Državniki, ki se shajajo na konferencah v Švici, v Parizu in Londonu, maše luknje toda razrapana kapitalistična zgradba tišči bolj in bolj k tlom in preti s popolnim razsolom.

Milijoni stradajo. Nešteto ljudi ginev v počasnom umiranju vsled glada. Brezposelnost ugonablja stotisoč in milijone duševno in telesno.

Kaj je vzrok? Kako to, da je mogel nastati tolikšen polom v dobi najmodernejše tehnike — v dobi, ko je živil na ostajanju, ko je vsakovrstnega blaga veliko več kakor ga človeštvo potrebuje?

Cemu milijone ljudi strada poleg zalog hrane? Čemu so stotisoči oblečeni v cunjah, dobro blago in obleke pa trohne v zalogah? Kako to, da je nešteto družin v brlogih in nesnagi, moderna stanovanja pa čakajo odjemalcev?

Mar niso bili delavci pridni in je zato prišla kriza? Ne, kajti delali so, dokler so mogli in smeli. Vse kar je, je njihovo stvarstvo.

Poleg vseh bogastev, ki so jih makupičili, žive sami v največji nesigurnosti in milijoni v pomaranjanju. Čemu? Ker so produkti njihovega ustvarjanja last onih, katere označujemo z besedo "kapitalizem".

Mala skupina ljudi v Zed. državah kontrolira in lastuje vso jeklarsko industrijo. Dve ali tri familije gospodujejo nad oljnjimi zakladi. Industrija poljedelskih strojev je skoro vsa posest ene same družine.

En odstotek prebivalcev poseduje 59 odstotkov bogastev te dežele, in ostalih 99 odstotkov, kar znači industrialni proletariat, male trgovce in najemne ter zadolžene farmarje, pa lastujejo 41 odstotkov narodnega bogastva. Ako obstanete nekaj časa pri teh številkah in si jih predstavite, boste lahko razumeli temeljni vzrok ljudske mizerije.

Prvomajski Proglas S. D. Internacionale

Delavska socialistična internacionala poziva v svinju prvomajskem proglašu med drugim na demonstracije proti japonskemu imperializmu; proti kapitalističnim roparjem, ki tiče človeštvo v novo svetovno vojno; proti oboroževanju; proti fašizmu; proti RAZDVAJANJU DELAVSKEGA RAZREDA.

Internacionala socialističnih strank in unij je za demokracijo, za skrajšanje delavnika, za solidarnost delavskega ljudstva, za svetovni mir in za SOCIALIZEM.

Internacionala socialističnih strank poziva proletariat, naj protestira proti ekonomski BLAZNOSTI kapitalizma in se ORGANIZIRA za zgraditev gospodarske uredbe na socialistični podlagi.

Delavska socialistična internacionala smatra, da je edina rešitev iz kaosa socialistična preuredba družbe. Naglaša pa, da je za ta cilj potrebna SOLIDARNOST proletarijata in zato ga poziva, naj bo proti RAZDVAJANJU delavskih sil.

Delavci, rabite zdrav razum!

KDO je kriv KRIZE? Kapitalizem seveda. Kdo je kriv kapitalizma? Ljudstvo, ki ga vzdržuje. Delavec, ki vprašuje, čemu socialisti KAJ NE STORE, da bi odpravili krizo, naj rajše vpraša. ĆEMU MILLIONI NJEGOVIH TOVARIŠEV PODPIRAJO KAPITALISTIČNE KANDIDATE.

Pred štirimi leti je bil rezultat volitev za zveznega predsednika sledeči po številu oddanih glasov:

Hoover, republikanec 21,482,588
Smith, demokrat 15,011,115

Skupaj sta prejela oba kapitalistična kandidata 36,493,703 glasov, in med temi je 35 milijonov delavcev in farmarjev.

Kandidatje delavskih strank pa so prejeli:

Thomas, socialist 262,805
Foster, komunist 48,228

Reynolds, Socialist-Labor 21,181

Skupaj so dobili kandidatje teh treh strank 332,214 glasov, ali niti pol milijona. Z drugimi besedami, le nad tri sto tisoč delavcev in farmarjev je glasovalo proti kapitalizmu, in nad 35 milijonov pa za kapitalizem, in s tem za vse, kar smo od kapitalizma deležni. V jeseni, če se je delavstvo kaj izpametovalo, bo oddalo svoje glasove socialistični stranki in s tem proti sedanjem sistemu in za boljšo bodočnost.

John Terčelj:

Prvi maj med premogarji

AKO bi trideset let nazaj, ko so tisočeri ameriški delavci navdušeno paradirali in praznovali prvi maj, kdo njim zatrjeval, da bo masi vili vsi naši agitaciji ostala brezbržna za delavsko gibanje, in da jo bo treba čez tri desetletja še prav tako učiti A-B-C o socializmu, mu ne bi verjeli. Pa je vendar resnica, Še več v tej krizi se vzdramljajo in vprašujejo, kaj se je pravzaprav zgodilo, da je tako slabo na svetu.

Ameriški premogarji so bili v vojnih krizah prvi udarjeni. Ne le da so se morali boriti v dolgotrajnih stavkah, nego so bili prizadeti tudi zaradi kraha, ki je zadel premogovniško industrijo.

Plače rudarjev so znižali in njihove priborjene pravice so polagoma vse potepali v blato. Stotisoči, ki so spravljaju na površje črni diamanti, so se znašli takoreč preko noči v skrajni negotovosti.

Pravijo, da v krizi vselej pride izkušnjavec. Tudi med premogarje je prišel in jim pravil o lepih zarji, o tem in onem — in vse, kar je zahteval v povračilo, je popolno razbitje rudarjev — U. M. W. of A. Tisočeri premogarji so pomagali — bodisi z otrezbiščnostjo, bodisi z podpiranjem razkolovali v uniji. Ali izkažejo se je, da revolucionarne fraze še niso revolucija, in da radikalno govorči organizatorji še niso radikalizem.

V U. M. W. of A. je nastalo med vojno in po vojni mnogo gnijobe. Toda zdravnik, ki so objubili gnilobo izrezati, so se izkazali večinoma jako slab v operacijah, še bolj pa tisti, ki so staro telo enostavno zavrgli in ponudili nekaj novega v domestiu. Po vseh teh bojih in tragedijah je spet na površje zavržena U. M. W. of A., ki bi bila lahko še vedno močna, kakor je bila pred manogimi leti, ako se bi pol milijona ameriških premogarjev zanimalo za svojo organizacijo toliko kot bi bilo na njihove koristi potrebno.

Zdaj se brigajo bolj in mnogi upajo, da se s tare unijo povrnoje stare razmere. Nastajajo sporadične stavke, ker so razmere v enih revirjih tako žalostne, da jih niti kredniki telesni sužnji ne bi mogli vzdržati in trpeti.

V tisočih družinah premogarjev vlada že mnogo mesecev veliko pomankanje. Žive v bajtah, v logih, ob hrani, ki je vse kaj drugega kakor pa ona, ki jo predpisuje takimenovani "ameriški življenski standard."

ANNA P. KRASNA:

MAJ V ČRNI GLOBELI

Ob vznožju hriba slonijo raztrgane bajte, tiho, ponižno, žalostno, kakor da bi jim šlo na jok. Nad njimi v hribu pasejo sušičavi otroci mršave koze. Po pobočjih za bajtami nabirajo matere koprive in mlado travo — tudi deca iz črni globeli hoče imeti kosilo ... Po črnih kupih pod bajtami se plazijo kakor koščeni strahovi očetje — tista sila, ki je zvratala globoke rove v hrib, zdaj pa zbira v vreče-majhne koščke premoga.

Nad črno globeljo se smejhla maj, prešerno, oholo, veselo, kakor da je življenje — smeh ...

Ljuba prijateljica!

26. februarja 1924.

Jetnišnica Dedham.

Vsak večer, ko ugasnejo luč, na-

NICOLA SACCO.

pravim dolg sprehod, in res ne vem, kako dolgo hodim okoli, ker često

**Prvomajska proslava soc. stranke v Chicagu
v nedeljo 1. maja.**

**POHOD PO ULICAH
(Zbirališče na KEDZIE IN OGDEN AVE.)
Pričetek pohoda točno ob 1. pop.**

**Javni protestni shod
V ASHLAND BOULEVARD AUDITORIJU
ob. 3. pop.**

**NA PROGRAMU VEČ GOVORNIKOV IN DVA DE-
LAVSKA PEVSKA ZBORA.**

Jugoslovanski delavci, vsi na pohod in shod, da z ostalim delavstvom dvignejo svoj mogočni glas ZA BREZPOSELNO ZAVAROVANJE — PROTI MI-
ZERIJI! ZA KRAJSI DELAVNIK — PROTI IZKORIŠČANJU! ZA MIR —
PROTI VOJNI! ZA SOCIALIZEM — PROTI KAPITALIZMU!

V SVRHO KRITJA STROŠKOV BO VSTOPNINA NA SHOD 10c.

RAZMERE, KI JIH JE TREBA ODPRAVITI!

Med nobenim slojem ameriškega delavstva ni bilo prošla leta toliko mizerije kakor med premogarji, in nobena industrija ni v tolikšnem kaosu kot je premogovniška. Je vse zastonj — te razmere se ne spremene, dokler se ne odpravijo vzroki, radi katerih so nastale.

Edini izhod je NACIONALIZACIJA premogovnikov! Šele potem pride ta temeljna industrija iz nereda v red. Delavci bodo imeli zasigurano delo in krajši delavnik. Prejemali bodo plačo, kakršna

je za dostojno preživljvanje potrebna. Imeli bodo lepše domove in pri delu boljše higijenske naprave. Nesreč bo manj. V družine rudarjev se naseli sigurnost in zadovoljstvo namesto večne negotovosti in mizerije. Socialistična stranka zahteva socializacijo rogov. Sodelujte tudi vi z vso odločnostjo, da postane ta prirodni zaklad čimprej posest ysega ljudstva in ob enem odrešitev onih, ki ga spravljam na površje.

ali ni bilo nobenih rdečih vrtnic. Bilo je zelo težko najti res lepe rdeče vrtnice, in jas sem jih pa imel tako red, da sem venomer iskal šopek takih resničnih rdečih vrtnic! Šestdeset korakov od našega vinograda smo imeli veliko zemljišče, kjer smo, bratje in jaz, sadili zelenjavno. Zjutraj, predno je vzišlo žareče sonce, in zvečer, ko je sonce zašlo, sem šel zalivat vse cvetlic in zelenjavno in maja sadna drevesca. Bil sem s tem gotov ravno oni trenutek, ko je sonce vzišlo, in potem sem največkrat skočil na zid studenca, da vidim krasno, svetče se sonce, in sam ne vem, kako dolgo sem ostal tako, da opazujem ta prizor poln krasote. Ako bi bil pesnik, bi lahko orisal rdeče žarko ljubljene sonca in leskajoče sinje nebo in duh mojega vrta

Baretincic & Son

POGREBNI ZAVOD

424 Broad Street
JOHNSTOWN, PA.
Tel. 1475.

John Metelko, O. D.
Prejememo oči in dočimočno očala
6417 St. Clair Ave.,
CLEVELAND, O.

Dr. John J. Zaverznik

PHYSICIAN AND SURGEON

OFFICE HOURS AT

3724 W. 26th Street

1:30—3:30—6:30—8:30 Daily

Tel. Crawford 2212.

at 1858 W. 22nd Street

4:30—6:00 p. m. daily.

Tel. Canal 0164.

Wednesday and Sunday by

appointments only.

Residence Tel.: Crawford 8440

If no answer — Call

Rockwell 9200.

Phone Lawndale 7886

Natural Cigar Co.

M. POPOVICH, Prop.

Manufacturers of

NATURAL HAVANA

CIGARS

3002 S. Harding Ave.

CHICAGO, ILL.

TISKOVINE

SLOVENSKA UNIJSKA TISKARNA

ATLANTIC PRTG. & PUB. CO.

2656-58 S. Crawford Ave., Chicago, Ill.

Tel. Lawndale 2012

A. H. Skubic, pred. — J. F. Korecky taj.

V naši tiskarni se tiska "Proletarec".

THE DOUGLAS CLOTHING CO.
26TH ST & CRAWFORD AVE., CHICAGO.

**TRGOVINA
MOŠKIH IN DEŠKIH MODNIH
POTREBŠČIN.**

**Blago prvovrstno, cene zmerne,
postrežba točna.**

Se priporoča Jugoslovanom.

PRIREDBE PODPOR- NIH IN DRUGIH DRUŠTEV

MAJ.

JOHNSTOWN, PA. — Veselica z igro dr. št. 600 SNPJ. v soboto 14. maja v Slov. del. domu na Mozhama.

Opomba: Cena objavam v tej urabici je \$1.00 za cel čas, to je do dnevnih priredb. Vabimo podnorna in druga društva, da oglašajo svoje prirede v tej koloni, katera bo prikazana v listu vsak teden.

Phone Lawndale 4872

Dr. Otis M. WalterZDRAVNIK
IN KIRURG.4002 W. 26th Street
Chicago

Uradne ure od 1. do 6 pop. izvzemati nedelje.

Royal BakerySLOVENSKA UNIJSKA
PEKARNA.ANTON F. ŽAGAR,
lastnik.1724 S Sheridan Rd.,
No. Chicago, Ill.

Tel. 5524.

Gospodinje, zahtevajte v trgovinah kruh iz naše pekarn.

Joseph Steblay

JAVNI NOTAR

Zemljišča — posojila
zavarovalnina.

Tel. Crawford 8200.

2552 S. Central Pk. Ave.

CHICAGO, ILL.

**WEST SIDE BINDERY
KNJIGOVEZNICA.**

John Belohlavek, lastnik.

Vezba knjig za knjižnice in posameznike.

1445 W. 18th St.,
CHICAGO, ILL.

Tel. Canal 2891.

**SLOVENCEM PRIPOROČAMO
KAVARNO
MERKUR**3551 W. 26th St.,
CHICAGO, ILL.(V bližini urada SNPJ —
Proletarca.)FINA KUHINJA IN
POSTREŽBA.

KARL GLASER, lastnik.

Gospodinje, zahtevajte v trgovinah kruh iz

ROYAL BAKERY

SLOVENSKA UNIJSKA PEKARNA

ANTON F. ŽAGAR, lastnik.

1724 S. Sheridan Rd., No. Chicago, Ill.

Tel. 5524.

Priporoca se organizacijam ob času priredb za nabavo
kruha, potic itd.

HISTORICUS:

Dunaj pod socialistično upravo

DUNAJ je bil znani po vsem svetu že več stoletij. Bil je vedno na glasu kot prestolica Habsburščinov in njihove avstro-ogrške monarhije, ki je toliko stoletij delila pravico celi vrsti narodov, a so ti narodi stalno hrepeli po rešitvi in osvoboditvi od te habsburške "pravice". To mesto je bilo s svojim Hofburgom in Schönbrunnom, s svojim Pratrom in Ringom znan do malo po vsem svetu, a vendar glas o njemu ni bil najboljši. To mesto je bilo tudi eno med onimi, v katerih se je po veliki svetovni vojni izvrnil zmamenit preobrat.

Novi Dunaj je danes znani po vsem drugem, po vsem plemenitejšem, bolj človeškem slovesu, in njegovo znanje po vsem svetu mu je dalo nasprotne preizkušnje — dober glas. Socialistično je Dunaj znani kot edino milijonsko mesto na svetu, v katerem vladajo socialisti in vladajo tako vedeni, da brez ugovorja lahko praktično izvajajo programe o občinski (komunalni) politiki socialno demokratičnih strank. In tudi meščanskim in kapitalističnim znanstvenikom je Dunaj danes predvemo znani; je jem učilnica in preizkuševalnica za moderno stanovanjsko kulturo, za moderno socialno skrbstvo, in za moderno in praktično življenje. Tak je Dunaj danes in takega si bomo malo ogledali.

Ako torej govorimo o Dunaju kot rdečem mestu, ne mislimo tega le zato, ker ga na občini upravlja rdeča večina, marved tudi vsega tega, ker so Dunajčani sami v svoji pretežni večini — socialisti demokratije. Pri poslednjih parlamentarnih volitvah je bilo na Dunaju oddanih za socialno demokratično stranko 703.000 glasov, medtem ko so vse ostale stranke dobile 500.000 glasov. Komunisti ne pomenujo v Avstriji nič in na Dunaju še posebej nič. Na Dunaju so prejeli samo 10.000 glasov. Ali Dunajčani niso le rdeči volilci, oni so tudi rdeči organizirani tako v stranki kakor v strokovnih organizacijah. 1. januarja 1930 je štela dunajska strankina organizacija 418.055 članov, od tega 267.125 moških in 150.930 žensk. Svobodne organizacije

na katerih se gradi moderna velegradba avstrijske proletarske kulture. Ta kultura prihaja predvsem v delovanju in delih rdeče občine do izraza.

O starem Dunaju

Dunaj je bil do leta 1918 glavno mesto velike monarhije. 54 milijoni prebivalcev je štela narodnostna jedra Avstro-Ogrske. Njen pomen je bil povečan že z najstarejšo dinastijo Evrope, s Habsburzani, ki so imeli povsod zvezne in vpliv. 600 let so vladali Avstrijo in njih vlada je dala glavnemu mestu in njegovemu prebivalstvu neizbrisljiv vpliv. Dunaj izvaja svojo ustanovitev od nekega rimskoga tabora in od one davne dobe je vsaka zgodovinska doba udarila obliju mesta sledove svojega duha, svojega načina in svojega pomena: palace in cerkev, parki in vrtovi, stanovanjske hiše in vile, uradna poslopja in kasarne, spomeniki in muziji, ceste in pota.

Mesto samo je velik umetnostni in naravni spomenik dvatisoletne kulture. In njegovi prebivalci? Tudi na njih ni dvatisolet kot ostalo brez sledu. Dunajčan je Nemec, ali Nemec posebne usode. Avstrija je bila vedno oddeljena in posebna država, ki je bila z okoli bivajočimi narodi v mnogovrstnih odnosajih.

Nemci v Avstriji so priliči tako v ozke stike z Ogori, Čehi, Slovaki, Hrvati, Slovenci, Italijani in z mnogimi drugimi narodi, ki so pripadali k monarhiji. Ali tudi od zapada so priliči v spremstvu Habsburščin — številni tujci. Vsi ti gostje so pustili često zelo otipljive sledove v narodu same, vplivali so na narodni tip in določali narodni značaj. Avstrijec je radi tega sožitja z mnogimi narodi v eni državi postal internacionalce, strpljiv napram tujim običajem in navadam, od kulture svojih sosedov je prevzel marsikaj vase in to predelal in s tem seveda dobil svojo lastno umetniško naravo, ki se kaže zlasti v glasbi in pa v upodbajajočih umetnostih, pa tudi v občevanju z ljudmi.

O starem Dunaju so pravili: "Es gibt nur a Kaiserstadt, es gibt nur a

Dunajška mestna hiša (Magistrat).

ferent sodrug Hugo Breitner, referent za socialne zadeve sodrži profesor dr. Julius Tandler in namestnik predsednika dunajškega šolskega sveto sodrži Otto Glöckel. Posebnega pomena je referat za zgradbe, kateremu načeljuje sodrug Anton Weber. Ti može imajo največ odgovornosti za to, da je bila vodenja dunajška mestna uprava v socialističnem duhu in da je dosegla velikanske uspehe.

Levji delež na tem pripada finančnemu referentu, ki je znal naložiti davek in dajatve v pretežni meri na poslednjo slovo.

Njegov sistem obstoja v progresivni obdobjativi luksuznih in izrednih življenskih potrebskih najpremožnejših slojev prebivalstva.

519.413 stanovanj donaša samo 22 odstotkov, 3426 najdražjih stanovanj pa nasprotne 45 odstotkov davek. 89 najdražjih najemnikov objektov na Dunaju mora plačati ravno toliko daveka kakor 350.000 najcenejših dežavskih stanovanj.

Iz sličnih stališč izhaja tudi ostali dunajski davek in jez ter sovraštvo meščanov proti finančnemu referentu Breitnerju sta nepopisna. Nekivinski trgovec se je izrazil v razgovoru

čeni vsi daveki. Seveda je pa stotisoč dnejskih delavec in avstrijskih socialistov hvaležni sodrži Breitnerju in ta hvaležnost in spoštovanje sta precej več vredna kakor pa bes reakcionarnih meščanov.

Občinske stanovanjske zgradbe.

S temi daveki je zmogla rdeča občina brez posojil izvesti svoje ogromno gražbeno delo. Najbolj često se govorji o občinskih zgradbah. Avstrija ima med vsemi državami najbolj radikalni zakon za varstvo najemnikov. Ne omogočuje samo dalekosežno varstvo pred odpovedmi, nego daje obenem tudi najemnikom takoz nizko, da pretežna večina najemnikov ne plačuje niti tretjins predvajne najemnine. Za kapitaliste je zato polnoma nerentabilno zidati najemniške domove. Gradbi stanovanj je pripadla zato popolnoma občini, ki je zgradila v poslednjih desetih letih iz donosa daveka za zgradbo stanovanj in iz drugega denarja 60.000 novih stanovanj. Mestna uprava si je dala za cilj, zidati čimbolj zdrava in praktično urejena stanovanja. Večina velikih stavb, ki imajo često več sto stanovanj ne napravila v nobenem

lje mestni mladinski urad strežnico v hišo fakoj, ko je prijavljeno rojstvo. Strežnice in posvetovalnice za matere dajejo tudi navodila za oskrbo in postrežbo malih otrok.

V 14 okrajnih mladinskih uradih se vrše tedensko posvetovalne ure, ki jih imata po en strokovni zdravnik in zdravstveni pedagog z namenom, da svetujeta staršem in varuhom, ki jim otroci povzročajo težave v vzgoji. Obstoja tudi 115 otroških vrtcev za okrog 10.000 otrok, ki dobitajo na željo in za male odiskodno tudi zajtrk in kisilo. Tudi v šoli skrbijo za otroka. Strokovni zdravnik redno pregledujejo otroke, strežnice se borijo proti занemarjenju in nezadostni prehrani otrok, tuberkulinske preizkušnje in Wassermann se bojujejo proti najtrdrovratnejšim ljudskim bolezni. Siroti, занemarjeni in nezakonski otroci so pod generalnim varuštvom dunajske občine.

S skorom 25.000 otrok je stalno nadziranih in ščitenih pred najhujšimi socialnimi in moralnimi nevarnostmi. Veliko število skrbstvenih ustanov služi temu velikemu delu. Mestna zavetinja in dnevna prebivališča, jedilnice, mladinska pomočna ustanova

Nova šola.

Inzredno pozornost posveča socialno demokratična občinska uprava šoli.

Smotrena duševna vzgoja otrok je

pogoj za bodočnost delavskega razreda.

Dunajska šolska reforma v

najhujših šolskih tipih obstoji v tem, da

je bil odpravljen okoreli urnik in je

prišla na njegovo mesto koncentracija

na pouka in pa načelo delovne šole oz.

delovnega pouka.

Učni predmeti se

navajajo krog učnega izleta ali spre

hoda, ki praktično seznanja mladino

z naravo in življenjem.

Vsi otroci

dobivajo učila brezplačno od občine,

brez razlike, da li so revni ali bogati.

Najša šola ima štiri razrede.

"Na njo

navajuje višja šola (razred)

z razredom štirimi razredi.

Za manj na

darjene, slabomave, naglušne, kratko

vidne, neme ali slepe otroke dobitajo

posebni razredi oz. šole.

Iz višje šole

ki se naziva tudi glavna šola, lahko preide otrok, ako se je učil tudi

vsaj enega tujega jezika, naravnost

v naslednjem razred srednje šole. Uči

telj za ta novi pouk so bili šolanji

snötreno, v lastnih tečajih.

Ker je

število šolarjev med vojno in povoz

no dobo močno padlo nimajo razredi

praviloma več kakor 25 do 30 šolar-

jev. Poleg nižjih šol je velike važnosti tudi obrtno nadaljevalno šolstvo, za katere so bili postavljeni džajže dve veliki novi šoli: ena za kovinske, druga za pretežno lesne obrti, vsaka za 5000 vajencov-šolarjev. V teh šolah, katerih glavno učno sredstvo so velike delavnice, se teoretično izobražuje za svoj poklic do 25.000 vajencev.

Zaključek.

Vse te reforme v korist delovnemu in vsemu manj premožnemu ljudstvu je izvršila dunajska socialno demokratična občinska uprava. Ta občinska uprava je imela — kakor že rečeno — možnost, imela je — rekel bi — v eksekutivno silo, da praktično pokaže kako je treba izvajati socialno demokratični komunalni program. Pred takim delom: klubuk z glavo!

Pri takem delu ne bomo mogli reči le, kakor pravi to geslo dunajske mestne občine v bivšem cesarskem gradu Wilhelmineburg, ki je zdaj

otroško zavetišče in okrevališče:

"Wer Kindern Palste baut,

reisat Kerkermauer nieder".

(Kdor otrokom palače gradi,

ruhi jetniške zidove),

negi tudi:

Kdor takih del je zidar,

človešku bodočnost gradi.

Prolet naj sveta voda blazlav,

da nam jo tako dovrši.

May Day Greetings

from

DR.

Andrew Furlan
DENTIST.

John C. Setecka
ATTORNEY AT LAW

(Odvetnik)

City Hall Square Building
139 North Clark Street,
CHICAGO, ILL.

Tel. Central 6177.

Delavske stanovanjske hiše na Dunaju z otroškim vrtcem v ozadju. V njih imajo stanovalci ves komfort, ki ga je v stanju dati današnja gradbena znanost.

Pročelje ene stanovanjske hiše, kakršne je zgradila dunajska mestna občina za tisočere delavske družine.

Wien" (je samo eno cesarsko mesto, je samo en Dunaj na svetu). Bil je tako Dunaj dobrodošnji, pečenih pišč, vina in ljubomanka. Dunajski purgarji vidijo še danes v tem prekrajsnem cesarskem Dunaju svoj ideal. Ali ta Dunaj vedno bolj in bolj izginja in doraščajoča mladina ne ve nič več o njem. Drugi ideali prevezli dandanes večno prebivalstva.

Ta drugi Dunaj je ustvaril delavec: je to novi, rdeči Dunaj.

Trd čas je našel trde ljudi, ljudi, ki so si moral zgraditi v trdem delu novo mesto, novo hišo in nove življenske temelje. Novi duh ima močno trdjava v socialno demokratično občinsko upravo, kateri na celu je predsednik avstrijske socialno demokratične stranke, sodruž Karl Seitz kot župan. Od mostnih svetovalcov so dosegli svetovni sloves finančni re-

su: "5000 šilingov dam za vrv, ako smem Ž njo obesiti Breitnerja." Tudi jaz sam sem nedavno slišal v direktnem voznu brzovlaku München-Ljubljana zmerjati nekega avstrijskega sotopnika napram drugemu sotopniku: One socije na Dunaju, predvsem po Breitnerju, bi bilo treba vso poseti, strel bi bil preslabka kazen za ne. Pa sem se vmešal v razgovor in vprašal: Zakaj neki? Iz odgovor sem zvedel, da oni Breitnerjev sovražnik niti Dunajčan ni, da je ne je neki in že kazo, kdo je napravil to prosliti Breitner dunajskim purgarjem in zlasti v bivšem plemstvu.

To le mimogrede, ali vendar pojasnjuje kako sovražno razpoloženi so prizadeti ljudje napram daveku, ki je edino pravičen in na kakovosten način bi morali biti zgrajeni oz. določeni. Za posredovanje letnega bivanja dunajskih šoloobveznih otrok, dnevne okrepevalnice na mestnih mestih, zavetišča za potuječe, igrišča, drsalila in otroška kopališča na prostem, ustanove za mladinsko skrbstvo (prezvezni urad za otroke, ki potrebujejo pomoč), otroški domovi za bivanje in oddaje v rodbinsko vzgojo ali pa

za posredovanje letnega bivanja dunajskih šoloobveznih otrok, dnevne okrepevalnice na mestnih mestih, zavetišča za potuječe, igrišča, drsalila in otroška kopališča na prostem, ustanove za mladinsko skrbstvo (prezvezni urad za otroke, ki potrebujejo pomoč), otroški domovi za bivanje in oddaje v rodbinsko vzgojo ali pa

za posredovanje letnega bivanja dunajskih šoloobveznih otrok, dnevne okrepevalnice na mestnih mestih, zavetišča za potuječe, igrišča, drsalila in otro

KOTEL VSEGA HUDEGA

Narissal Felix Rozina.

PROLETAREC

List za interes delavskega ljudstva.

Izhaja vsak četrtek.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba,
Chicago, Ill.

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

NAROČNINA za Zednjene države in Kanado za celo
leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00. —
Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu naj-
poznej do pondeljka popoldne za priobčitev
v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Thursday by the Jugoslav Workmen's
Publishing Co., Inc.

Established 1906.

Editor Frank Zaitz
Business Manager Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States and Canada, One Year \$3.00; Six Months
\$1.75; Three Months \$1.00—Foreign Countries, One
Year \$3.50; Six Months \$2.00.

Address:

PROLETAREC
3639 W. 26th ST., CHICAGO, ILL.
Telephone: Rockwell 2864.

546

PRVI MAJ

Na letošnji prvi maj ima delavstvo še poseben vzrok, da demonstrira in protestira. Že tretje leto ga davi kriza. Pogled v bočnost je teman in iz vseh kotov se mu reži v obraz nesigurnost, pomankanje in brezpravnost.

V kongresu kujejo postave za rešitev investicij bogatašev, na katere jim nakazuje vladana na ljudske stroške milijardna posojila.

Za delavstvo nima niti milijona.

V ameriških zakonodajah so takozvani "delavski prijatelji" najžalostnejši prikazen. Govore od časa do časa radikalno, tu in tam se-čelo upro svojim političnim bosom, nato pa zležejo toliko bolj pohlevno pod klop.

Slika ob letošnjem prvem maju za delavstvo torej ni prav nič razveseljiva.

Drugačna bo šele ko se ameriški proletariat politično osvobodi iz objema politikov republikanske-demokratske stranke.

Manifestacijski shodi in demonstracije 1. maja bodo glasno izrazile našo nejevoljo.

Se veliko efektivnejši protest pa bo, če se organizirate v socialistični stranki in glasujete pri prihodnjih volitvah vse kakor eden za njen program, ki znači odpravo kapitalizma, odpravo vojne, odpravo bede, odpravo socialnih krivic in ekonomsko preosnovno družbe, v kateri ne bo vzrokov za brezposelnosti in pomankanje.

Vaš interes nam prigovarja, da je vam že čas pridružiti se svoji politični organizaciji. Koristi vaše žene in vaših otrok nam prigovarjajo, da morale nekaj storiti, nekaj odločnega, kar bo strlo sedanje razmere.

Gladovati in ginevati v negotovosti je blaznost, ko je vendar vsega zadosti za vse. Vsakemu koristnemu človeške družbe naj se da vse priložnosti dostojno živeti.

V sistemu, v katerem se producira samo radi dobička, je to nemogoče. Izdreti je to-rej treba profit, in ko storite to, ubijete tudi kapitalistični sistem.

Socialistična stranka vas vabi v svojo sredo. In razmre vas silijo. Čemu se bi še obotavljali? Vsako odlaganje, vsako omahnovanje delavcev le podaljuje razmere kakršne so in živiljenje kapitalizmu.

Protestirajte proti krivicam, toda proti-strajte tako, da bo zaledgo.

Uspeh sodelovanja

Prvomajska številka "Prole.arca" je skupen uspeh sotrudnikov in agitatorjev ter delavcev v uradu. Sotrudniki so jo obogateli z različnim gradivom, agitatorji in prijatelji delavskega tiska pa so ji pridobili naročila, da bo razpečana med delavstvo več tisoč izvodih posebne naklade. Oglasevalci in oni, ki so oglase nabirali, so storili velik del v financiranju te izdaje, istotako tisti, ki so prispevali v pokritje njenih tiskovnih izdatkov.

Izredno delo, katerega je s takim listom veliko, je v uradu izvršeno brezplačno, in istotako so napravili svoj delež sotrudnikov brez odškodnine.

Mi bi le želeli, da bi bilo v našem delavskem gibanju dovolj sile izdajati vsak teden "Proletarca" v velikosti kakor je ta s tako izbrano vsebino in ilustracijami.

Značaji in preobrati

Na svetu je le malo značajev, ker jih kapitalistični sistem sploh ne rabi, nego bazira na premoči gospodarjev, nevednosti mase in na neznačajnih šolanega ljudstva. Ako človeštvo hoče te razmere spremeniti, mora postati bolj značajno. Brez tega preobrata v miselnosti ne bo socialnega preobrata.

Borci za svoj razred

Delavci s socialistično ideologijo so borci za svoj razred. Nazadnjaški delavci pa se bojujejo proti njim z materialom, s katerim je prezel njihove glave kapitalistični razred.

Kdor je prepričan, da ima prepričanje, se mu ni treba nikdar bati, da ga mu kdo ukraje, ali da ga mu odnesi vihar.

"Pavel, teta bo zares umrla, se mi zdi."

"In no, enkrat bo moralna. Če ne letos, pa drugo leto, če drugo ne — pa tretje — četrti — peto ..." prisiljeno se je nasmehnih.

"Ne, ne. To pot bo pa zares. Je vse drugačna, nego je bila druge krati."

"Ino, enkrat bo moralna. Če ne letos, pa drugo leto, če drugo ne — pa tretje — četrti — peto ..." prisiljeno se je nasmehnih.

"Nak. Nekaj mi pravi, da je zdaj stvar zaresna. Niti sitnosti ne prida več, pomislil."

"Tega ti pa skoro ne verjamem. Zdi se mi, da bo še iz groba godrinala in vplila na nas."

"Nikar, Pavel, potpri. Starost je, ki jo teži in . . ."

Zvonec je zapel pri vrati.

"Pojd! Gotovo je spet župnik," mu je namignila.

"Eh, raj! Stopi ti. Nič rad . . ."

"Kako? S ta malim takole?" Mali je še vedno vlekel.

"Kaj zato! Mar se sramuješ?" se je Reven nenehotno razburil.

Žena je stisnila malega k sebi, povrnala si jopico in stekla k vratom. Trenotek pozneje se je slišal župnikov brundajoči siti glas in uslužne Marjetine besede:

"Ne, nič bolje. Kar stopite naprej, gospod župnik."

Župnik se je odhrkal in za gospodino stopil v spalnico. Marjeta ju je kmalu pustila sama in se z malim vrnila v kuhinjo. Pogledala je v peč.

"Treba je še naložiti — Dejal je, da imamo premrzlo za bolnika."

"Ja? Viš no! In jaz sem mislil, da otroci drgetajo po prevelike gorke . . . Sicir pa, kaj ga brigata," se je ujezel Reven. "Kaj hodi vsak dan sem? Kaj se hodi naš način revščina? Doma naj bi ostal. Njemu kura vsa fara."

"Teta je dobro zavita . . ."

"In zakaj je ne spomni, da bi od-

prilje z božjim povračilom. Jeli da me?" je vprašala za njim, ker se ni mogla premagati. Nagloma se je ozrl.

"Napuh, napuh in zavist!" je pokimal z glavo. "Boste že še pohlevni in to prav kmalu!"

Marjeta je slišala v njegovem glasnu nekaj, kar jo je navdalo s strahom. Skočila je za njim:

"Poslušajte! Če vas je kaj človeka pod to črno suknjo, prosim vas, ne delite si z nami tistih tetin tehničnih krajcarjev. Sedem has je. Deset mesecov več ne dela. Ničesar nima mo. Radi otrok — Umolknila je.

Klavost in zmagovalje sta mu sijali iz oči —

"V službi svete cerkve sem." Se-del je v avtomobil in se odpeljal.

Šla je k teti. Pomagala ji je v drugo leto. Poravnala ji je blazine in odejo. Dalja je kapljice, pa teti jih je težko spravila vase. Obrisala je ji usta in počakala, da se

je tetu umirila.

Potem je dejala mirno:

"Teta, bogove da vam ne želim smrти, vendar nihče ne ve, kaj pride. Temenstant sta zadnji teden prenarelli. Ste mislili na Pavla?"

Tetine oči so bile motne in steklene. Težko je bilo Marjeti gledati varnje. Povedale niso niti.

"Teta, župnik je bogat in sam. Mi smo revni, zadolženi, in družina je . . . Tetja, že ste kaj in kolikor ste namenili župniku, tisto bo manjkal nam. Še je čas, da ureditete."

Tetina roka je drsal po očeh, kar kor da nekaj išče. Ustrelne so jo kameni slišno zašepetale: "Roženkranc!"

Marjeta je previdno segla pod zglavje in ji podala molek.

"Nu, teta?"

"Vse v redu," so zopet zašepetale tetine ustnice.

Bile so to zadnje tetine besede. Tisto noč je izdihnila.

Na grobu je govoril župnik. Marjeti je bilo srce težko. Le predobro je štula, da bodo nebesko luč, katero je župnik tako na medeni način voščil pokojni teti, nemara zelo dramatično.

"Tak, župnik je bogat in sam. Mi smo revni, zadolženi, in družina je . . . Tetja, že ste kaj in kolikor ste namenili župniku, tisto bo manjkal nam. Še je čas, da ureditete."

Tetina roka je drsal po očeh, kar kor da nekaj išče. Ustrelne so jo kameni slišno zašepetale: "Roženkranc!"

Marjeta je previdno segla pod zglaufje in ji podala molek.

"Nu, teta?"

"Vse v redu," so zopet zašepetale tetine ustnice.

Bile so to zadnje tetine besede. Tisto noč je izdihnila.

Na grobu je govoril župnik. Marjeti je bila tam. Reven pa je postal doma in rad bi se bil udal načrtom,

pa so mu živiljenske skušnje pravile o težkih prevarah. In da bi se raztresel, se je lotil pospravljanja. Stopej je bil v spalnico. Duh po teti in njenih zdravilih je še visel povsod. Zunaj je bilo solnce, pa je znosil vso

minute.

Natolič je zgodilo, da je zanesljivo.

"Tak, župnik je bogat in sam. Mi smo revni, zadolženi, in družina je . . . Tetja, že ste kaj in kolikor ste namenili župniku, tisto bo manjkal nam. Še je čas, da ureditete."

Tetina roka je drsal po očeh, kar kor da nekaj išče. Ustrelne so jo kameni slišno zašepetale: "Roženkranc!"

Marjeta je previdno segla pod zglaufje in ji podala molek.

"Nu, teta?"

"Vse v redu," so zopet zašepetale tetine ustnice.

Bile so to zadnje tetine besede. Tisto noč je izdihnila.

Na grobu je govoril župnik. Marjeti je bila tam. Reven pa je postal doma in rad bi se bil udal načrtom,

pa so mu živiljenske skušnje pravile o težkih prevarah. In da bi se raztresel, se je lotil pospravljanja. Stopej je bil v spalnico. Duh po teti in njenih zdravilih je še visel povsod. Zunaj je bilo solnce, pa je znosil vso

minute.

Natolič je zgodilo, da je zanesljivo.

"Tak, župnik je bogat in sam. Mi smo revni, zadolženi, in družina je . . . Tetja, že ste kaj in kolikor ste namenili župniku, tisto bo manjkal nam. Še je čas, da ureditete."

Tetina roka je drsal po očeh, kar kor da nekaj išče. Ustrelne so jo kameni slišno zašepetale: "Roženkranc!"

Marjeta je previdno segla pod zglaufje in ji podala molek.

"Nu, teta?"

"Vse v redu," so zopet zašepetale tetine ustnice.

Bile so to zadnje tetine besede. Tisto noč je izdihnila.

Natolič je zgodilo, da je zanesljivo.

"Tak, župnik je bogat in sam. Mi smo revni, zadolženi, in družina je . . . Tetja, že ste kaj in kolikor ste namenili župniku, tisto bo manjkal nam. Še je čas, da ureditete."

Tetina roka je drsal po očeh, kar kor da nekaj išče. Ustrelne so jo kameni slišno zašepetale: "Roženkranc!"

Marjeta je previdno segla pod zglaufje in ji podala molek.

"Nu, teta?"

"Vse v redu," so zopet zašepetale tetine ustnice.

Bile so to zadnje tetine besede. Tisto noč je izdihnila.

Natolič je zgodilo, da je zanesljivo.

"Tak, župnik je bogat in sam. Mi smo revni, zadolženi, in družina je . .

ETBIN KRISTAN:

ZA BLAŽENO IN INDIVIDUALNOST

PO GOZDU kapitalističnega lilstva zopet žumi, včas kakov jezno rohnenje: "Kaj bo z individualnostjo?"

"Kam pride individualnost?", če seveda, če se kdaj uveljavlja socializem, komunizem, ali kakšen podoben strah. Zakaj strah je strah in razlike se navadno ne delajo, če pa se izjemoma katera naredi, je navadno napadna. Po prejšnjih "velikih" listov pogostoma razvijajo svojo modrost ljudje, ki mečejo socializem in anarchistom v en koč, in zopet drugi, ki misijo, da hočeta socialistični reformisti gospodarstvo v okvirju sedanja družbe. In vsklik bojači za individualnost pravzaprav nikdar ne utihejo. Brambočki sveto individualnosti so vedno na straši. Le zadnje čase se zdi, da so zopet nekoliko bolj razmirenji. Pred kratkim je v nekem zelo razširjenem "magazinu" ženska, ki propagira povratak na farme kot zdravju za sedanje gospodarsko krizo, odgovarjajoča kritiku, ki se je drzal reči, da produkcija v masi zahteva posest mase, točno združovala: "Ali se moramo res vsi potopiti v čred in individualnost naj izgubi vso veljavjo?" Potem zopet je neti učenjak v enako razširjenem nedeljskem listu v sicer zanimivem članku o takozvani Cro-Magnonski rasi trdil, da je to "individualistično pleme" propadlo pod navalom inferiorne komunistične rase. In — seveda — vsaka kolektivistična organizacija pomeni barbarstvo, uničenje individualnosti, in vsled tega konec kulture . . .

Marsikaj vedo učenjaki o zagonetni Cro-Magnonski rasi, toda trditev, da je bila individualistična — v modernem gospodarskem smislu, — je vendar drzna, povsem neznanstvena trditev. Da so se našli sledovi, ki kažejo, da je ta rasa bila telesno, in vsele tega tudi umno bolj razvita, kakšen plene, ki jo je izpodrinilo, ter da je izvrnila dela, za katera njeni nasledniki niso bili sposobni, dokazuje to, kar kažejo ti sledovi, ne popev pa prav nješesar o družabni organizaciji teh predzgodovinskih ljudi. In njihova razmeroma visoka kultura je izredno zanimiva, ne more pa nikakor služiti za orodje zoper socialistizem.

Vee to vzduševanje zaradi usode individualnosti v socialistični družbi, dasi je v mnogih slučajih odkritosreno, ni vredno nobenega sočutja, in če ni enostavno hinavko, je smešno kakor strah pred Miklavževim "parkljekom". Namesto večnega trepetajočega ugibanja, kaj da bo z individualnostjo, bi njeni gardisti bolje storili, če bi postavili vprašanje najprej v sedanost: Kaj je z individualnostjo? Kako se ji godi v blaženi kapitalistični individualistični družbi? — Ce se more dokazati, da je sedaj postavljeno na rožicah, tedaj je lepo in prav vprašati, kakšna bo njena bodočnost v osnovno izpremenjeni družbi. Ampak tudi tedaj bi vprašanje morale počakati na odgovor, preden emstavno prekolne in zavrije vsako novost. Zdi se pa, da je odgovor na prvo vprašanje tako porazujec, da je drugo skoraj nepotrebno. Individualnost v "individualistični družbi" je uboga sirota, poshana sem in tja, obrancana in osuvana, in največkrat zatirana, dokler ni popolnoma zatrita. Komur ni individualnost le prazna beseda, bi moral z vsemi silami pomagati, da pridemo iz sedanja blažnica v družabno hišo, ki bi nekoliko boje zaslužila označbo kulture.

Individualnost ni privilegij nekaterih izvoljenec. Vsak človek je "individuum". Vsak ima nekaj svojega, vsak se v nečem razlikuje od drugih. In vsak je rad živel svoje življenje na način, ki mu najbolje ugaša, tako, da bi to bilo res njegovo življenje. Da ne čuti tega, ali da se ne zaveda tega vsak enako močno, da je nekaterim laže, drugim težje sprizniti se z usodo, ne dokazuje, da ni individualnost, ampak da je različna. Toda oboževalci individualnosti nadavno pretravajo njeno veljavjo. Če bi ponisili, koliko faktorjev vpliva na njo, bi v tem oziru lahko postali precej skromnejši. Znanost na primer nasploh priznava, da vpliva vreme na nas tako, da se naši občutki, in v zvezi s tem, naše misli in naša dejavnost v veliki meri izpreminajo skoraj kakor se manja vreme. Individualnost, ki je odvisna od južnega vetera, od vročine in mraza, navsezadnje vendar nista reč, da bi se postavljala na oltar. Sicer pa tudi naši zakoni kažejo, da individualnost ni tako sveta, kakor bi bili soditi po ditirahbam zanesenih individualistov. Glavarji naših slavnih "gangetev" imajo brez dvoma precej individualnosti, a pravice uporno izkuša, da bi jih dobila v pest in spravila njih individualitet pod kliju. Iz česar sledi, da ne le v samem, ampak tudi v našem vnaščanju življene vse relativno.

Edini dosledni individualist, vsaj v teoriji, je anarchist, in celo on mora delati koncesije na vse konce v kraju. Absolutna doslednost v tej smerni je nemogoča, ker človek ne živi sam na svetu in je po svoji naravi socijalno bitje. Stimer je izkušal spraviti filozofijo absolutne individualnosti v sistem, a tudi on je moral priznati neizogibno potrebo družbe.

Proletarij, katero je prinesel sploh kapitalistično organiziranemu človeštву, se izraža v brezposelnosti neštetnih milijonov, za katero vsi filozofi kapitalizma ne najdejo zdravila, pa tudi v avtomobilatu, v katerem se delo bolj in bolj pogrevava, v brezupravnosti enoličnosti, v katerem peha mase, v bolj in bolj prevladujoči delitvi dela, ki ne dovoljuje delavcu nobenega ustvarjanja in mu jemlje vsako zadoščenje. Kako naj se v takih razmerah udejstvuje individualnost?

In koliko je vredna družba, v kateri more lo majhen odstopek prebivalstva priti do veljave, ogromna večina pa mora vegetirati — pogostoma slabše kakor rastline?

Sistem, ki ne more ustvariti boljših pogojev za razvoj in udejstvovanje individualnosti večine, nima nobenega razloga, da bi se zgrajal nad tem, kar bo, če se razmere izpremeni. In če se tak sistem imenuje demokratičen, je to velika laž, pa naj je izredčena vredoma ali neverodoma. Demokracija se ne more izvrpati v volilnih listkih za vše, zlasti ker niti ti volilni listki nimajo popolne veljave, dokler vladajo neenakosti v vsakem drugem oziru. V resnicu je sedanja družba tem bolj aristokratična, čim bolj je razvij kapitalizem, kar da se nova aristokracija razlikuje od stare po tem, da je skoraj popolnoma doljena po denarju. In razumljivo je, da gospodrujoča aristokracija nima velikih skrb za individualnost plescev in proletarjev, ampak se vede, kakor da je to le privilegij izbrane manjšine, ki je v kapitalistični loteriji zadeva glavne dobitke. Do se prišla na vrh in ustanovila novo plemstvo, ni pripisati nobeni posebni moči njihovih osebnosti, ampak ponajveč sreči. Marsikateri bi bil, če bi se bilo malo izpodnilo, prisel v jebo namesto v palačo, in marsikdo je v Ječi, ki bi v drugih razmerah s svojo individualnostjo nemara izvrnil veliko in koristna dela.

Rockefeller je dal denarja za znanstvena raziskavanja, svoje možgane in svoje delo so morali dati drugi, in tudi drugi morajo prav dobro vedeti, kakšne rezultate sme in kakšni ne sme prinesi njihovo delo. Njihova individualnost je prvezana na vrvico in izpuščena v eni smeri. Dokler pleše tam, je vse lepo in prav, toda enemu teh učenjakov, ki bi hotel slediti svoji individualnosti, naj bi se zgodilo, da bi po meseci dokazal osnovno pogrešnost Rockefellera v njega individualnost bi postala njevna nesreča. V enakem položaju se profesorji na visokih šolah, ki jih vzdružuje privatni kapital.

Toda kaj je z onimi milijoni, katerih individualnost sploh nikdar ne pride v poštev, ker jim gospodarske razmere ne dopuščajo, da bi si vsaj izbrali delo, za katero čutijo nagnenje? Koliko veljave ima delavčeva individualnost pri stroju, kjer izpoljuje dnevne in tedne in meseca in leta s širimi, petimi kretnjami? Ali on ni osebnost? In kaj ima ta osebnost v kapitalističnem svetu? Preden je stroj popolnoma preobvladal, je rokodelec, če je imel sposobnosti in ambicije, res lahko vložil nekaj svojega v svoje delo in marsiksteri proizvod njegovih rok je bil umetnina. Danes je delavec degradiran na nivo pomočnega stroja za obsluževanje glavnega stroja, in če silijo misli v njegove možgane, če mu občutki razvajajo srce, so mu le v napotu, ker mora vse njegovo bitje biti koncen-

PRIDNOST IN INDIVIDUALNOST

John D. Rockefeller starejši je bil dolgo na le najbogatejši Američan, nego tudi najbogatejši človek na svetu. Pozneje je prepisal mnogo sto milijonov dolarjev svojemu sinu, da se je izognil nevarnosti davka na dedičino. Kot kapitalisti sploh je Rockefeller zelo patriotski, toda davorom se izogiba kolikor mojve more. Starša Rockefellera, ki ima zdaj že 93 let, so sliki v ameriških dolah in kapitalističnemu časopisu dolgo časa za vzor pridnosti. V njemu so predstavljali posebno "privatno iniciativno" in samostojnost individualnosti. Začel je z njo in si pridobil milijard dolarjev in več. Danes se s slavoslovji preneshali, kajti tudi najviši američki svet se je že naučil, da sama pridnost nikomur ne pripomore do tisočakov in že manj do milijona. Nauk o privatni iniciativi ter vedenstvu individualnosti je v sedanji tragediji kapitalistične družbe diskreditiran tudi med onimi, ki so resno verjeli vanj.

NA STAROST V UBOŽNICO

Po garanju do vrhunca življenja in pozno v starost, dokler je kaj moči v njemu, še človeku odpore odvrsnost v vsoj svoji grozli. Če nima ničesar in nikogar, mu poškoduje pot v ubožnico, kjer neha biti človek. Z vsem je pri kraju in življenje je samo še čakanje na smrt. Socializem BO ODPRAVIL UBOŽNICE. Nikomur ne bo treba čakati na smrt, da se komu ogne z poti, kajti družba bo poskrbela, da bo človek tudi na starost deljen sadov svojega dela. V mladosti in žilosti bo dolžan delati za družbo, in v stareosti in onemogočnosti mu bo ona dolžna nuditi vse, kar je potrebno za preživljvanje in razvedrilo. Taka bo usoda delavcev na starost v socialistični družbi.

kakor slišimo da je, tedaj bi bila najvažnejša naloga dati vsaki individualnosti enake pogoje, enake možnosti za razvoj in udejstvovanje. Z drugimi besedami, družba bi moralna postati resnično demokratična. Enake pravice, enake pogoje za vse. Hinkavško je govoriti o demokraciji in enakopravnosti v družbi, v kateri se enemu že ob rojstvu vrženi milijoni v narodje, drugi pa se narodi kot deseti brat v družini, katere edina večna tovarišica je skrb za vsakdanji kruh; v družbi, v kateri eden lahko odločuje usodo tisočerih s tem, da odpre ali pa zapre vrata tovarni, drugi pa mora vse svoje življenje trkat na vrata, prosesč za delo, kakor da se mu izkazuje milost, če se mu dovoli, da sme pomagati dvigati kup "gospodarjevih" profitov. Enake politične pravice so lepo, ampak enake živiljske pravice so važnejše, ker tvorijo podlagu vseh drugih pravic, ker so v resnicu vse druge pravice. In ker so najelemtarnijsi pogoji življenja materialjni, je pred vsem potrebno urediti materialno-podlagu življenja. Komicina je bajka, da je sedaj urejena. Če je, tedaj je anarhija red. Kapitalizem je anarhija, sicer kaotična, zabeljena z vsakovnimi zakoni in pravili, ali bistveno vendar anarhija. Producija, ki ne gre za tem, da zadovolji potrebe družbe, temveč ji je profit najmerodajnejši faktor, ne more biti drugačna. Do skrajnosti zmelenje prilike na svetovnem trgu, vsestranska brezposelnost, prenapolnjena skladišča na eni, stradanje, bose noge in skoraj trogloditske kolonije brezpristrenih na drugi strani so naravne posledice te anarhije.

In tih razmerah se pretakajo solze nad usodo, ki bo baje zadeva individualnost, če se napravi gospodarski anarhiji konec! Kakor da bi se moglo individualnosti slabše goditi, kot se ji godi prav v blaženem kapitalističnem sistemu! Ne eni, ampak milijon individualnosti . . .

Sedanja tehnična sredstva so dovoljna, da bi se vse produktivno delo, sruže potrebam prebivalstva,

LOUIS ZAJEC
GOSTILNA.
Vljudnost in točna postrežba
je moje geslo.

750 S. Water St.,
MILWAUKEE, WIS.
Tel. Orchard 7149.

Delavci in delavke, ako kupujete svoje potrebsčine v Zadruži, delate dobiček sebi in ob enem postanete lastnik zadružnega podjetja. Cene zelo zmerne posebno pri takojšnjem plačilu (Cash and Carry).

WAUKEGAN-NORTH CHICAGO CO-OPERATIVE ASSOCIATION,
Tel. No. Chicago 466.
70 TENTH STREET NO. CHICAGO, ILL.

Začetkom maja odpremo novo trgovino (podružnico) na 13ti in Victoria cesti, No. Chicago.

ne more človek niti prosti ure svobodno uživati. Ta meč ne bo moge mislit, kot bi jo ustvaril socializem. Nekoliko ur dela na dan, ali nekoliko dni na tečen poplača ves dolg družbi. Ta kratek čas si sluga družbe, enak vsakemu drugemu, zato kaj vsak mora služiti isti družbi, in ko si to opravil, si sam svoj, kakor nikdar ne morebiti v kapitalističnem sistemu. In če je tova individualnost kaj vredna in če jo kaj cenil, imav vsak dan nemara osem ur časa, da jo razviješ in udejstvuješ.

Socializem ni vojašnica, kjer ti je za vsak minutko kaj predpisano. V socialistični družbi moram prej ali slej priti do spoznanja, da je moja blaginja odvisna od blaginje vseh. Vsako izboljšanje splošnosti pomeni nekaj boljšega tudi zame. Če dan družbi, kar smo po pravici zahtevati od mene, dajem s tem nekaj sam sebi. Kadars prepoji ta zavest vse delovne člane, kakor jo mora prepojiti, ne bo človek čutil svoje dolžnosti kakor bremena, kot jo večinoma čuti v sedanjem sistemu, ker mu le v redkih, redkih slučajih vrne, kar je vložil vanjo, ker jo mora pogostoma opravljati v nevolju in ker mora celo za najbolj zoperno delo berati. Vselej tega po opravljenem delu človek ne bo v duševnem stanju, v katerem bi najraje izzel v posteljo ali pa se napil.

Pred vsem pa mine v socialistični družbi strah, ki preganja delavca v sedanjem sistemu kakor furije, strah, da se zapro tovarniška vrata, da se rudnik izčrpa, da kompanija bankrotira, da izgubi delo, da ne bo kruha za otroke. Ta večna negotovost je strašno prolektovo kapitalistične družbe in gleda arca in duše tako, da

PRISTOPITE K "SLOGI" ŠT. 16

S. N. P. J.

Največje slov. podporno društvo v naseljini.

Vsa pojasnila daje

FRANK PERKO, tajnik.

831 W. National Ave.,

MILWAUKEE, WIS.

PRVA SLOVENSKA CVETLJARNA.
FRANCES LOČNIŠKAR, lastnik,
Svečne cvetlice in venci za svetle in pogrebe. Točna postrežba ob vsakem času.
3276 Michigan Ave. Detroit, Mich.

Prva slov. cvetljarna

JOHN DOBNIK

935 W. National Ave.,
MILWAUKEE, WIS.
Tel. Orchard 3546.

ČESTITKE K 1. MAJU

izreka vsemu zavednemu delavstvu

Pauline Vogrich

636 So. 5th St.,
MILWAUKEE, WIS.

JUGOSLOVANSKA PODPORA ZVEZA SLOGA

je bratska podpora organizacija pri kateri se lahko zavarujete za posmrtnino, odškodnino, bolniško in operacijsko podporo.

Edina slovenska podpora organizacija, ki posluje v tej depresiji svojim članom delar na njih rezervo.

Ves delar posojemo na prve vknjižbe in tako pomagamo članom do lastnega imetja.

V odrasli oddelek sprejema člane od 1. do 16. leta. 8 novih prisilcev zadostuje za ustanovitev novega društva.

Za vsa nadaljnja pojasnila se obrnite na **GLAVNI URAD J. P. Z. S.**

929 SO. 6th ST. MILWAUKEE, WIS.

Zakaj odlašati?

ko danes vsak dobro ve, da je kriza v kateri živimo pokazala, da so stavbinska in posojilna društva najbolj varna in tudi bolj dobitkonočna kot druga finančna podjetja.

ZGLASITE SE PRI NAS DA VAM POJASNIMO.

JUGOSLOVANSKO STAVBINSKO IN POSOJILNO DRUŠTVO

2552 S. Central Park Ave. CHICAGO, ILL.

BREME ŽENE IN MATERE POVEČANO V KRIZI

Mož je brez dela že mesece, morda že leto ali dve in je ves v skrbeh in zlomljen od obupa. Breme žene in matere je še večje. Če je količkaj mogoče, bo ona dobita delo, da dobe vsaj otroci potreben kruh. Kadar je v hiši

bolezen, kadarkoli se naselijo v družino na videzno nepremagljive stiske, jih bo žena in mati premagala, če je le v človeški moci. Dela, bdi in skrb. Njeni bolečini in trpljenja ni mogoče popisati.

A. Dodel-C. K.:

POVEJ MI, KAJ MISLIŠ O ŽENSKI

PRAVI značaj in vzgojo človeka — pa bodi delavca, kmeta, učenjaka ali navadnega meščana — je lahko spoznati iz tega kako misli o ženski.

Reci mi, kaj misliš o ženski, pa ti povem, kdo si. Ali si človek v pravem smislu te besede ali pa si barbar, maskirana žival ali ničvrednež, ali si pošten in pravičen.

So filozofi in ljudje z velikim znanjem, ali ti ljudje izgledajo v mišljenuju o ženski kakor velika nevzgojena drhal; a so tu tudi kmetje in delavci, ki zasluhuju radi svojega mnenja o ženskih prilastekh pravičnosti in visoke znanosti.

Je na tisoče in tisoče ljudi iz vseh poklicev in družabnih razredov, ki prezirajo ženske, ki jih zlorabljajo, zasmehujejo in zatirajo. Mi teh tisočev ljudi ne moremo imeti za prave ljudi, ker se v njih pojmen človeka še ni pričel razvijati.

Vendar naj bi vsi tisti pričeli enkrat razmišljati tudi o tem:

Tvoja mati je ženska. Ona ti je dala življenje. Kdar sovraži žensko, je pozabil na svojo mater.

Ti imaš sestre. Rodila jih je ista mati kakor tebe. Kdar sovraži žensko, se odreka bratovski oz. sesterski ljubezni.

Ti si oženjen. Nekoč si jo obrežal. Morda danes tegu ne dela več. Ali ta žena je mati tvoje dece, in preko teh otrok si poizkuša podaljšati življeno v bodočnost, v neskončnost.

Ti imaš sinove in hčerke, ki jih kot pošten človek nosiš vse tudi oni, ki simpatizirajo s tretjo in buržoazno propagando s pomočjo ča-

enako v svoji duši, ne da bi raziskoval, kateremu spolu pripadajo, ker oni so nosilci tvoje nesmrtnosti, oni nosijo tvoje vitezne v nove robove, ki jih ni mogoče niti prešteti niti predvidevati.

Zenska je tvoja mati. Zenska je tvoja sestra. Zenska je tvoja žena. Zenska je mati tvojih sinov in hčera.

Ako imaš zlobne in nizkotne misli o ženski, gaziš klub svoji uglajeni zunanjosti in izoliraj.

Kdar prezira žensko, ní vreden, da nosi ime sina, brata in očeta.

Kdar zlorablja žensko, je najogabnejši med tistimi, ki jih ogreve solnce.

Kdar drži žensko v suženjstvu, blodi po senki nepravičnosti in je izgubil vsako pravico, da zahteva zase pravično postopanje.

Kdar zatira žensko, ne zasuži in ni vreden, da nosi ime sina, brata in očeta.

Kdar vodilni krogih delavskega gibanja ob teh, zmerne in radikalne, upazujejo že več let z veliko skrbovjo tragedijo nemške socialdemokracije, tragedijo, katera se je pričela z začetkom svetovne vojne.

Socialistično gibanje v vseh vodilnih deželah Evrope je bilo po dogodkih v Sarajevu vrženo iz tira. Dogodki, ki so se pričeli odigravati bliskovo, nepridakovano, so našli vodstva socialdemokratskih strank nepravljena, da je silni val patriotične gibanja vrgel njih bojne vrste iz ravnotežja in povzročil zmedo, nerazumevanje in popolnoma napačno pojmovanje.

Ko sta Nemčija in Avstrija napovedali vojno, je mogočna, vsestranska buržoazna propaganda s pomočjo ča-

ternacionala, oziroma s komunistično takto, ali pa obsojajo takto komunistov in socialistov, pri tem jim pa primanjkuje potrebnega temeljnega znanja in zmožnosti logičnega razumevanja.

V vodilnih krogih delavskega gibanja ob teh, zmerne in radikalne, upazujejo že več let z veliko skrbovjo tragedijo nemške socialdemokracije, tragedijo, katera se je pričela z začetkom svetovne vojne.

Socialistično gibanje v vseh vodilnih deželah Evrope je bilo po dogodkih v Sarajevu vrženo iz tira. Dogodki, ki so se pričeli odigravati bliskovo, nepridakovano, so našli vodstva socialdemokratskih strank nepravljena, da je silni val patriotične gibanja vrgel njih bojne vrste iz ravnotežja in povzročil zmedo, nerazumevanje in popolnoma napačno pojmovanje.

Ko sta Nemčija in Avstrija napovedali vojno, je mogočna, vsestranska buržoazna propaganda s pomočjo ča-

sopisov, šol, cerkve, tisoče in tisoče agitatorjev in patriotskih organizacij razširila tako zmedo, tako spretne laži, da se ji je popolnoma posrečilo preselepi ljudske mase in jih nastaniti do blaznosti, ki ni poznala ved meja in poslušala zdravih argumentov.

V Nemčiji je bilo ljudstvo tedaj preprčano, da je Belgija napadla "Vaterland", da belgijske armade postojijo in more po obnjenih krajih, kakor krvoljene zveri. Nihče ni tukrat vedel, da je bila v resnicu Nemčija napadalka. Poročevalna služba je bila popolnoma pod vladno kontrolo; cenzura je delovala z vso silo in tako se je doseglo, da je bilo ljudstvo vrženo v krvavi metež, predno se je zavedlo resničnega položaja.

V tej zmedi so nemški in avstrijski, kakor tudi francoski socialdemokrati glasovali s protestom proti klanju za vojne kredite in tako se je prilegalna velika tragedija evropskega delavskega gibanja.

Druge dejante te tragedije se je vršilo leta 1918, ko je razdor med organiziranim nemškim proletariatom onemogočil popolne uspehe nemške revolucije. Noske in Scheidelemen sta bila razglašena kot izdajalca, toda nemški komunisti še danes niso odgovorili na vprašanje, kako bi udejstvili proletarsko diktaturo z zavezniškimi arhadiami v zasedenih nemških pokrajih, katere so imeli nalog, da skrbijo za točno izpolnjevanje določenih verodostojnih pogodb.

Tretje dejante te tragedije se je vršilo sedaj, ko stoji nemški proletariat med Hindenburgom in Hitlerjem. Socialdemokrati so s svojo skrajno disciplinirano armado pri prošlih predsedniških volitvah podprtli Hindenburga, da porazijo fašiste. Celo nekateri komunistični voditelji, kakor so se glasile dnevnne vesti, so priporočali, da na takmicišču zmagajo fašisti, drago Šola. Kadar bo nevarnost prikeljala do vrhunca, bo nemški proletariat prisiljen nastopiti združeno in doseči kar se v danih razmerah dosegli, da ali pa propasti kakor je propadel delavsko gibanje v Italiji.

Komunisti oznanjujejo proletarsko diktaturo, toda ne povede kako bodo rešili vprašanje sedmih milijard doljarjev, katere ima vložene v defektuj kapital, od te ogromne vsote 40 odstotkov samo Amerika.

Komunisti oznanjujejo proletarsko diktaturo, toda ne povede kako bodo rešili vprašanje sedmih milijard doljarjev, katere ima vložene v defektuj kapital, od te ogromne vsote 40 odstotkov samo Amerika.

Komunisti oznanjujejo proletarsko diktaturo, toda ne povede kako bodo rešili vprašanje sedmih milijard doljarjev, katere ima vložene v defektuj kapital, od te ogromne vsote 40 odstotkov samo Amerika.

Komunisti oznanjujejo proletarsko diktaturo, toda ne povede kako bodo rešili vprašanje sedmih milijard doljarjev, katere ima vložene v defektuj kapital, od te ogromne vsote 40 odstotkov samo Amerika.

Komunisti oznanjujejo proletarsko diktaturo, toda ne povede kako bodo rešili vprašanje sedmih milijard doljarjev, katere ima vložene v defektuj kapital, od te ogromne vsote 40 odstotkov samo Amerika.

Komunisti oznanjujejo proletarsko diktaturo, toda ne povede kako bodo rešili vprašanje sedmih milijard doljarjev, katere ima vložene v defektuj kapital, od te ogromne vsote 40 odstotkov samo Amerika.

Komunisti oznanjujejo proletarsko diktaturo, toda ne povede kako bodo rešili vprašanje sedmih milijard doljarjev, katere ima vložene v defektuj kapital, od te ogromne vsote 40 odstotkov samo Amerika.

Komunisti oznanjujejo proletarsko diktaturo, toda ne povede kako bodo rešili vprašanje sedmih milijard doljarjev, katere ima vložene v defektuj kapital, od te ogromne vsote 40 odstotkov samo Amerika.

Komunisti oznanjujejo proletarsko diktaturo, toda ne povede kako bodo rešili vprašanje sedmih milijard doljarjev, katere ima vložene v defektuj kapital, od te ogromne vsote 40 odstotkov samo Amerika.

Komunisti oznanjujejo proletarsko diktaturo, toda ne povede kako bodo rešili vprašanje sedmih milijard doljarjev, katere ima vložene v defektuj kapital, od te ogromne vsote 40 odstotkov samo Amerika.

Komunisti oznanjujejo proletarsko diktaturo, toda ne povede kako bodo rešili vprašanje sedmih milijard doljarjev, katere ima vložene v defektuj kapital, od te ogromne vsote 40 odstotkov samo Amerika.

Komunisti oznanjujejo proletarsko diktaturo, toda ne povede kako bodo rešili vprašanje sedmih milijard doljarjev, katere ima vložene v defektuj kapital, od te ogromne vsote 40 odstotkov samo Amerika.

Komunisti oznanjujejo proletarsko diktaturo, toda ne povede kako bodo rešili vprašanje sedmih milijard doljarjev, katere ima vložene v defektuj kapital, od te ogromne vsote 40 odstotkov samo Amerika.

Komunisti oznanjujejo proletarsko diktaturo, toda ne povede kako bodo rešili vprašanje sedmih milijard doljarjev, katere ima vložene v defektuj kapital, od te ogromne vsote 40 odstotkov samo Amerika.

Komunisti oznanjujejo proletarsko diktaturo, toda ne povede kako bodo rešili vprašanje sedmih milijard doljarjev, katere ima vložene v defektuj kapital, od te ogromne vsote 40 odstotkov samo Amerika.

Komunisti oznanjujejo proletarsko diktaturo, toda ne povede kako bodo rešili vprašanje sedmih milijard doljarjev, katere ima vložene v defektuj kapital, od te ogromne vsote 40 odstotkov samo Amerika.

Komunisti oznanjujejo proletarsko diktaturo, toda ne povede kako bodo rešili vprašanje sedmih milijard doljarjev, katere ima vložene v defektuj kapital, od te ogromne vsote 40 odstotkov samo Amerika.

Komunisti oznanjujejo proletarsko diktaturo, toda ne povede kako bodo rešili vprašanje sedmih milijard doljarjev, katere ima vložene v defektuj kapital, od te ogromne vsote 40 odstotkov samo Amerika.

Komunisti oznanjujejo proletarsko diktaturo, toda ne povede kako bodo rešili vprašanje sedmih milijard doljarjev, katere ima vložene v defektuj kapital, od te ogromne vsote 40 odstotkov samo Amerika.

Komunisti oznanjujejo proletarsko diktaturo, toda ne povede kako bodo rešili vprašanje sedmih milijard doljarjev, katere ima vložene v defektuj kapital, od te ogromne vsote 40 odstotkov samo Amerika.

Komunisti oznanjujejo proletarsko diktaturo, toda ne povede kako bodo rešili vprašanje sedmih milijard doljarjev, katere ima vložene v defektuj kapital, od te ogromne vsote 40 odstotkov samo Amerika.

Komunisti oznanjujejo proletarsko diktaturo, toda ne povede kako bodo rešili vprašanje sedmih milijard doljarjev, katere ima vložene v defektuj kapital, od te ogromne vsote 40 odstotkov samo Amerika.

Komunisti oznanjujejo proletarsko diktaturo, toda ne povede kako bodo rešili vprašanje sedmih milijard doljarjev, katere ima vložene v defektuj kapital, od te ogromne vsote 40 odstotkov samo Amerika.

Komunisti oznanjujejo proletarsko diktaturo, toda ne povede kako bodo rešili vprašanje sedmih milijard doljarjev, katere ima vložene v defektuj kapital, od te ogromne vsote 40 odstotkov samo Amerika.

Komunisti oznanjujejo proletarsko diktaturo, toda ne povede kako bodo rešili vprašanje sedmih milijard doljarjev, katere ima vložene v defektuj kapital, od te ogromne vsote 40 odstotkov samo Amerika.

Komunisti oznanjujejo proletarsko diktaturo, toda ne povede kako bodo rešili vprašanje sedmih milijard doljarjev, katere ima vložene v defektuj kapital, od te ogromne vsote 40 odstotkov samo Amerika.

Komunisti oznanjujejo proletarsko diktaturo, toda ne povede kako bodo rešili vprašanje sedmih milijard doljarjev, katere ima vložene v defektuj kapital, od te ogromne vsote 40 odstotkov samo Amerika.

Komunisti oznanjujejo proletarsko diktaturo, toda ne povede kako bodo rešili vprašanje sedmih milijard doljarjev, katere ima vložene v defektuj kapital, od te ogromne vsote 40 odstotkov samo Amerika.

Komunisti oznanjujejo proletarsko diktaturo, toda ne povede kako bodo rešili vprašanje sedmih milijard doljarjev, katere ima vložene v defektuj kapital, od te ogromne vsote 40 odstotkov samo Amerika.

Komunisti oznanjujejo proletarsko diktaturo, toda ne povede kako bodo rešili vprašanje sedmih milijard doljarjev, katere ima vložene v defektuj kapital, od te ogromne vsote 40 odstotkov samo Amerika.

Komunisti oznanjujejo proletarsko diktaturo, toda ne povede kako bodo rešili vprašanje sedmih milijard doljarjev, katere ima vložene v defektuj kapital, od te ogromne vsote 40 odstotkov samo Amerika.

Komunisti oznanjujejo proletarsko diktaturo, toda ne povede kako bodo rešili vprašanje sedmih milijard doljarjev, katere ima vložene v defektuj kapital, od te ogromne vsote 40 odstotkov samo Amerika.

Komunisti oznanjujejo proletarsko diktaturo, toda ne povede kako bodo rešili vprašanje sedmih milijard doljarjev, katere ima vložene v defektuj kapital, od te ogromne vsote 40 odstotkov samo Amerika.

Komunisti oznanjujejo proletarsko diktaturo, toda ne povede kako bodo rešili vprašanje sedmih milijard doljarjev, katere ima vložene v defektuj kapital, od te ogromne vsote 40 odstotkov samo Amerika.

Komunisti oznanjujejo proletarsko diktaturo, toda ne povede kako bodo rešili vprašanje sedmih milijard doljarjev, katere ima vložene v defektuj kapital, od te ogromne vsote 40 odstotkov samo Amerika.

Komunisti oznanjujejo proletarsko diktaturo, toda ne povede kako bodo rešili vprašanje sedmih milijard doljarjev, katere ima vložene v defektuj kapital, od te ogromne vsote 40 odstotkov samo Amerika.

Komunisti oznanjujejo proletarsko diktaturo, toda ne povede kako bodo rešili vprašanje sedmih milijard doljarjev, katere ima vložene v defektuj kapital, od te ogromne vsote 40 odstotkov samo Amerika.

Komunisti oznanjujejo proletarsko diktaturo, toda ne povede kako bodo rešili vprašanje sedmih milijard doljarjev, katere ima vložene v defektuj kapital, od te ogromne vsote 40 odstotkov samo Amerika.

Komunisti oznanjujejo proletarsko diktaturo, toda ne povede kako bodo rešili vprašanje sedmih milijard doljarjev, katere ima vložene v defektuj kapital, od te ogromne vsote 40 odstotkov samo Amerika.

Komunisti oznanjujejo proletarsko diktaturo, toda ne povede kako bodo rešili vprašanje sedmih milijard doljarjev, katere ima vlož

NAMESTO KRUHA KROGLJE

Anton Garden:

Socializem je jasen kažipot delavstvu

TEJ STVARI so, katere delavstvo vseh dežel danes najbolj potrebuje za doseglo blagostanju, miru in trajnega napredka. To so: jasen cilj, konstruktiven program in bojneva organizacija. To so predpogoj, ki vodijo iz morja mizerije in trpljenja.

Nikdar v zgodovini še ni človeštvo imelo boljših materialnih pogojev za blagostanje in napredek vseh ljudi kot danes. To posebno v Ameriki. Imao ogromne tovarne, najudovitejše stroje, rodbinata in brezmejni polja, neizsrpne naravne zaklade, velikanske gozdove, gladke ceste iz mesta v mesto širok kontinenta, knjižnice z najboljgatejo literaturo in mlad, podjeten in energičen narod. Skratka: vse mehanične pripomočke in materialna sredstva za ustvaritev najlepšega raja na zemlji, ki si ga človeška domijija more začimeti.

Klub temu večina ljudi te bogate deželi živi v pravem peku. Farmer je bankrotiran, ker je preveč prideval. 50 milijonov ljudi je v pomankanju, ker je preveč pšenice, preveč meseta, preveč oblike, preveč mleka, preveč sadja, preveč premoga, preveč železa, preveč — vsega. Samo pametni, navadne pametni in samoponosni je premalo. Nared brez možgan, delovno ljudstvo brez hrbitenice, brez cijila, brez upanja. Podobno ni niti majhnemu detetu, ker je izgubilo celo otroški instinkt po kričanju, katerega se deto posušuje, kadar je v potrebi ali se ne počuti dobro.

Brezposelnost in stradanje, ki je v tej deželi po izjavi berlinskega poročevalca čakaških "Daily News" Mowrera več kot v Nemčiji, sta že poginali tisoče in tisoče — ako ne milijone — na rob popolnega človeškega propada. Ne mislim moralno degeneracijo v načinom pomenu besede, ampak fizično in duševno propast. Poslovno po velikih mestih se nudijo kritičnim očem najtragičnejše slike človeške degradacije: ljudje, ki so izgubili vse upanje, vso voljo, ves samoponos. Se popolnoma otopeni, brezbrani za vse. Edini pomen zanje ima še skodelica juhe in v mrzlem vremenu zavetje. Ljudje na nivoju pocenega kužka!

Še tragičnejše je, da so temu padanju zapisani milijoni, ki se še danes več ali manj upirajo in skrivajo svojo revčino. Ampak "krščanska" dobrodelnost in moral, ki uči da je Bog ustvaril človeka po svoji podobi, neusmiljeno, dasi nemamenoma, tira to milijonsko armado na človeško smetišče. Tirata v bresedno človeškega propada otroke in starke, može in matere. V stotisočih, v milijonih korakajo po poti navzdol. Razmere in vladajoči razred v svoji slasti in brezmrnosti jih pehat, svjeta in zaveta v bresedno, iz katerega se bo mogo dvigniti le najmočnejšim. Mnogica bo poginila kot pogine se stradan-

Nisem' imel namena se dotakniti te grozne slike človeškega uničevanja in trpljenja, ampak človek se ji ne more izogniti, ker je pretragična spremjevalka. Je izrodek tistega sistema, o katerem je na primer slavninzenir v bivši trgovci s sužnji ter ničvrednimi delnicami mr. Herbert Hoover, predsednik Združenih držav, komaj pred štirimi leti trdil, da je perfekten, da se rapidno bližamo času, ko bo izginil s površja Amerike zadnji znak pomanjkanja, nakar bo nastalo neomejeno blagostanje za silehernega, ki je pripravljen in zmožen delati. To so sicer že drugi pred njim trdili, mnogi pa so besede za njim ponavljali in jim verjeli.

Kapitalistična zgradba, sestavljena iz kart, je sedaj zrušena. Znamenja so tukaj, da se ne bo nikdar več dvignilo do svojega nekdajnega viša — česar ni obzalovati. Znamenja so pri tukaj, da zremo v oči, da delavstvo ne dosti izpremenjeni dogledni bodočnosti. Tudi ak so gospodarska situacija izdatno obrne na bolje, do cesar ne bo se pršilo, bomo imeli pred sabo v najboljših časih najmanj pet milijonov brezposelnih. Zanje pod kapitalizmom' ne bo dela. Opravila bo mašinerija. Teknovanje na delovnem trgu bo vedno ostrešje. Plače niske. Masno stradanje širom dežele. Pred njim ne bo ušel ne najpreprostiji delavec niti visoko treiniran inženir v obratovanju. Oprejša na vseh straneh.

Kje in kaj je izhod iz te situacije? Posameznik si ne more dosti pomagati. Ako si, se to zgodi na račun drugega. 90% ljudi še ni bilo niklar takoj v kleščah razmer kot danes. Odstotek je najbrže večji, ker le malo skupina ljudi dominira razmere — industrije in vlado —, ki z družinami vred stejejo le nekaj milijonov oseb. In v tej ogromni večini je posameznik bilka, katero pretrga vsak sunek.

Odgovor na to vprašanje je logičen: Organizacija. Borbenega organizacija z jasnim ciljem in programom, ki predvideva korake za olajšanje vsakdanjega življence in kompletno reorganizacijo človeške družbe. Kapitalizem je bankrotiral. O tem ni dvoma. Bankrotiral ni le v eni državi, pač pa v vseh. Kot vsi prejšnji sistemi je tudi kapitalizem doseg zgodovinsko točko, ki ne ovira samo napredek človeštva, ampak faktično ne nudi neštetim milijonom niti minimalnih pogojev za golo eksistenco. Tekoči krči, ki izvirajo iz njegovega ustroja, tudi pokazujejo neponembnost in neuspešnost vsake akcije za njegovo sanacijo.

Posebno v Ameriki je bilo v preteklem letu mnogo debat med liberalnimi intelektualci o "planiraju" in objavljenih mnogih načrtov, ki naj bi priveli dežele iz krize in jo obnovili pred nadaljnimi gospodarskimi krahmi. Vsi ti lepi načrti pa so in bodo ostali na papirju, ker so v nasprotju s

poginila na lepem ali hitrom in da se bo avet takoreč čez noč značel v novi družbi — v socializmu. Kljub temu, da odreka pravico do gole eksistence milijonom in da mnogi napovedujejo njegov konec v petih, desetih ali dvajsetih letih, se temu mnugenju vsaj jaz ne morem pridružiti. Kapitalizem' ima še veliko živilost posebno v Ameriki. Njegov nalog konec si je mogoče predstavljati le v katastrofni vojni, kar ni izvzet, vendar pa se bo skušal temu izogniti kljub ogromni vojni mašini.

Paradoksnato kot se sliši, je živilost kapitalizma največ v ekstremni odvisnosti in negotovosti posameznika. To pokazuje posebno napeta in kaotična situacija v Nemčiji, kjer je stradanje sicer manjše kot v Ameriki, vendar pa se celo delavce mase boje nasilnega preobrata. V mislih imam nemške socialne demokrate in komuniste. Stališče prvih glede nasilnega preobrata je znano. In kljub splošni domnevi, da so nemški komunisti za nasilen preobrat, je resnica ravno obratno. Ne Moskva niti ne nemški komunisti ne misijo resno na nasilno strmolagljivljenje kapitalizma, prvič ker je Rusija trenutno gospodarsko prevede navezanata na Nemčijo, drugič je pa odgovornost za tako akcijo prevelika in uspešna revolucija negotova stvar.

Kdor pa misli na možnost revolucije v Ameriki, kjer je negotovost delavskih mas glede bodočnosti veliko večja kot v evropskih državah, in prav tako boda med brezposelnimi ali onenodolimi radi pomanjkanja socialne zakonodaje — kdor se ukvarja s to misiljo, je največji — sanjač. Še bolj bedasto pa je agitiranje za nasilne akcije, ker v danii situaciji to ne pomeni nič drugega kot posiljanje delavskih mas pred puško in plinske bombe. Ravno tako naivno je pričakanje, da se bo ameriškim kapitalistom omehalo srce in bodo brez boja pristali na nekatere dalekovidnejše koncesije delavstvu. Kdor to pričakuje, ne pozna ameriške plutokracije.

Trenutno je ameriško delavstvo nahaja v silno težki situaciji. Prišlo je do točke, iz katere ni druga izhoda kot borba ali počasno hiranje in končni pogin vseh, katero so — in bodo — razmene pahlile na dno človeške družbe. Brez borbe poginjajo slabici. Za močnejšo velja zakon samoharane, boj za obstanek. Boriti se posamezno je seveda nemogoče in nezmožljivo. Potrebni je borbna organizacija vseh tlačenih, ker le ta PRINAŠA RESITEV.

Boj kot kdaj prej sem danes prepičan, da je tako organizacija je socialistična stranka, socialistično gibanje. Socialisti imamo jasen cilj. Mi vemo kaj hočemo. Naš program je edini program, ki prinaša rešitev trpežnim masam v bolnemu človeštву. Mi se ne borimo za posameznika, ampak za koristi vseh. To ne pomeni, da posameznik ne steje; pomeni le, da je posamezniku mogoče pomagati edino,ako se pomaga vsem.

Mi zahtevamo, da mora storj služiti človeku in ne človek storju. Mi zahtevamo, da je vsak človek, ki je zmožen in pripravljen opravljati koristno delo, upravičen do življence.

Socialisti vemo, da temelji vsa kapitalistična organizacija na načelih, ki so v direktnem nasprotju s kolektivizmom. Vsako podjetje je v boju s konkurenčnim podjetjem, trust proti trustu — kot je bil fevdalec proti fevdalu. Slerhemu kapitalistu je zoperno zunanje umeščanje v njegovo industrijo, ker poleg profitu je vprašanje osebne veljave in neoviranga vpliva zanj velikega pomena. Ako pa gre tako umeščanje za tem, da ukrene njegovo moč in omeji profite v korist splošnosti, je to njena anatema, kateri bo nasprotoval do skrajnosti.

Kdor torej sanja po kontroliranju kapitalizma in racionalnem usmerjanju njegovega gospodarstva, je največji naivnež. Socialisti nismo toliko naivni, da bi verjeli, da je mogoče izvesti gospodarsko planiranje pod kapitalizmom. Na drugi strani pa tudi vemo, da kapitalizem ne bo.

Klub št. 11 J.S.Z.
BRIDGEPORT, O.
vabi vse zavedeno delavstvo pod svoje okrilje.
ZIVEL 1 MAJ!

DELAVCI VSEGDA SVETA ZDRUŽITE SE!

FRANK KRALJ
WEST ALLIS, WIS.

SOUTH SIDE TURN HALL
J. SHEMUNATZ, lastnik.
DVORANE ZA VESELICE, SEJE IN SVATBE.

725 W. National Ave., MILWAUKEE, WIS.
Tel. Orchard 0878.

MIKE KIRN,
GOSTILNA,
2501 S. Delaware Ave., MILWAUKEE, WIS.
Tel. Sheridan 0712.

ZIVEL PRVI MAJ!
Mnogo naročnikov "Proletarju" želi

Sophia Mohar
182 E. Lincoln Ave., MILWAUKEE, WIS.

Tel. Sheridan 9780.

**May Day Greetings!
ENGLISH DIVISION
BRANCH NO. 114, J. S. F.**

Meets 1st Thursday evening of every month at 116 SIX MILE RD.
MATTHEW KLARICH, Secretary.
13438 CHAREST, DETROIT, MICH.

LOUIS URBAN BUILDERS HARDWARE

Zaloga železnine, barve, pralnih in pometalnih strojev Apex, radio, oljnati preprog in drugih predmetov za dom. Blago jamčeno. Postrežba točna. Cene zmerne.

8921 Fenkell Ave. Detroit, Mich.

Tel. Hoggard 1345.

Georg Grosz

"Tu smrdi po drhalu ..." je izjavil neki nemški plemenitaš, ko so prišli prvi socialisti v parlament.

stična stranka v tej deželi trenutno ni močna. Ima pa vse pogoje za razvoj. In od zadnje jeseni sem je tudi pričela naglo naraščati v članstvu, novih postojank v časopisu. Njen vpliv se rapidno širi. Za ameriško delavstvo ni druga izhoda, kot da se jo oprime. Ako ni dovolj radikalna, se jo da izboljšati, ker ni katoliška ali pa kakšna druga cerkev. Odnosno je od članstva. Ako je članstvo energično in inteligentno in večje hoče, ima v socialistični stranki vso priliko do besede, ker jo ne vlaže par močnih avtokratičnih vodil-

teljev. V nji je popolna demokracija.

Komur je za delo in napredek, n odpravo revščine, v kateri se nahajo milijoni delavcev; kdo nji zadovoljen v razmerami kot jih bruh iz sebe kapitalizem, ampak hrepni po lepši bodočnosti, kateri nudi v kompletni realizaciji le socialistični, ta v kaj imata storiti: Pridružil se bo socialistični stranki in se boril za doseg svojih teženj in v zatirane delavske mase. To naj bo na pravljici klic in skele! S temi mislimi tudi kličemo: Živel proletarski Prmaj!

Karolina Pavšek
GROCERIJSKA TRGOVINA
Marion St., BROWNSVILLE, PA.

EICHHOLZER & CO.
TRGOVINA Z ŽELEZNINO.
JOSEPH KAMIN, lastnik.
MAIN ST., FOREST CITY, PA.

POZDRAVLJEN PRVI MAJ!
Anton in Jennie Zaitz
FOREST CITY, PA.

SVOI K SVOJIM.
FRANK MAČEK
Trgovina slovenskih potrebnosti,
MOON RUN, PA.
Tel. Carnegie 9102-W.

Anton Mogolich
Grocerija, malt in hmelj.
KRMA ZA PERUTINO.
WEST ALLIS, WIS.

Joseph Evanich

KROJAČ,
929 S. 2nd ST., MILWAUKEE, WIS.

Tel. Orchard 0858.

Anton Butcher
GROCERIJA IN MESNICA.
Razvajamo tudi na domove.
122 W. Mineral St., Milwaukee Wis. Tel. Mitchel 4401

CLARENCE O. FIELDS

POGREBNI ZAVOD.

Fina postrežba podnevu in ponoči.

Zmerne cene. Tel. Euclid 2257.

4354 Tireman Ave., Detroit, Mich.

Zivel prvi maj!

JOSEPH WALTE

WILWAUKEE, WIS.

Anton Demšar

KLEPAR.

Izdelujem vse spadajoče v to stroko.

2040 S. 92nd St., WEST ALLIS, WIS.

Tel. Greenfield 2644.

Za popravilo avtomobilov se vam priporoča

Jacob Ambrozich

MOON RUN, PA.

Vse delo jamčeno.

V blag spomin obletnice smrti našega soproga in očeta

ANDREW IVANČIČA.

Umrl 22. aprila 1931. Pretekel je leto dni, kar si nas zapustil, ljubi soprog in oče. Gomila tih tebe krije, grob tvój pa krasijo cvetlice v blag nam spomin nate.

Zaljuči ostali: Frances Ivančič, soproga;

Frances, Andy Rudolf in Mildred, otroci.

JOHNSTOWN, PA.

Pozdrav prvemu maju!

KLUB ŠT. 27 J. S. Z.

Zboruje prvi petek v mesecu ob 7:30 zvečer. Ženski odsek prvi tork ob 8. zvečer. Mladinski angleški odsek vsak petek izven prvega ob 8. zvečer, v klubovih prostorih v S. N. D. Sodružni in sodružice, agitirajo in pridobivajo novih članov in članic klubov ter novih naročnikov Proletarju. V organizaciji in izobraževanju naša moč.

PRVI MAJ NI PRVI APRIL

Dialog dveh starih delavcev

MARKO IN MIHA, dva starza znanca, sta se po petindvajsetih letih spet enkrat srečala in med njima se je razvil sledeči razgovor:

Marko: Zdravo, Miha, stari dečko, dolgo te že nisem videl, sploh sem bil že pozabil nate, ah!

Miha: Ah, zdravo, Marko, stara krtča! Ne čudim se, če si pozabil, saj sem jaz tudi.

Tako je z nami delavskimi režezi! Težki so boji za obstanek, nešteto je skrbi in nič ničudnega, ako človek pozabi na tovariš iz svojih mladih let...

Marko: Ali se še zmerom boriš za obstanek?

Marko: Ista povest.

Miha: Včasi je šlo lahko ali danes gre težje. Vidiš, trideset let sem že v Ameriki in nič nimam — razen teh starih kosti, zadolžene bajte, izčrpane žene in otroci, ki so mi vse dal, kar sem zasluzil, da jih izšolam in spravim na noge, danes pa smo vsi brez dela in denarja. Morda mi ti lahko pomagaš z majhnim posojilom?

Marko: Ah, brate! Z manjo je takisto: trideset let in bilanca — stare kosti, zadolžena hiša — katero mi morda prodajo za davke — izgarana žena in otroci, ki so mi vse vzeli in zdaj se potepajo okrog brez dela. Nič nimam. Sam iščem delo...

Marko: Oba v enaki kaši! Lepa reč. Če pa pogledam okoli sebe, vidim, da nekaj delavcev, mlajših in bolje situiranih, še dela in služi denar. Je to pravično? Sovražim jih! ... Zakaj vsi ne delamo — ali pa naj bi bili vsi brez dela!

Marko: Zares lepa reč. Oni pa sovražijo tebe in mene, ker se boje, da jim odvzameva delo... Kam smo prišli? Delavec je proti delavecu, brat proti bratu, oče proti sinu in sin proti očetu — vsi skupaj pa nima nič; tudi oni, ki še dela, nimajo nič kot garanije in skrbi. Ampak to ne bo vedno, ne more biti.

Marko: Beži, beži, Marko, nikdar ne bo bolje! Jaz sem že davno izgubil vso vero v preobrat.

Marko: Tako? Čudim se ti, Miha. Včasi si bil dober so-druž, navdušen in aktiven. Ali se ne spominjaš več, kako sva pred petindvajsetimi leti skupaj korakala v pohod pri pravomajskih demonstracijah v Chicagu? Dvajset tisoč nas je korakalo. Takrat si — kakor jaz — verjel v socializem, v vstavljanju in osvoboditve delavcev. Kaj pa danes veruješ?

Marko: Nič! — Takrat — eh, takrat sem bil mlad — mladost je morost, ki ruši svetove v oblakih — in idealističen. Korakali smo v pohodu, praviš — v kaj imas danes od tega? Zakaj nismo takrat zmagali, da je možno izvajati naše ideje, kjer koli delavec to hočejo. Miha: Vidim, da imas dobro namazan jezik, ali jaz se z vami.

Marko: Haha! Koliko si sti zmagali in vzel državo v pa ti na boljem, odkar si nas svoje roke, ker niso čakali in pustili? Koliko si danes boga-zapravljali časa kakor ga vi tu teži? Sam praviš, da sva oba v enaki kaši. Zdaj pa vidim,

PRVOMAJSKA ŠTEVILKA

ČEMU ne bi bila vsaka številka "Proletarca" tako obsežna, kot je ta pravomajska izdaja? Ako je povečanje mogoče izvršiti enkrat v letu, čemu ne dvainpetdesetkrat?

Vse, kar je potrebno, je pač to: VEČJA naročila, ali pa večja cirkulacija kot jo ima ta številka, in pa toliko, ako ne več oglasov. Brez teh pogojev ne more biti povečanja.

bo kaj iz tega. Ampak boriti se le za razočaranja — tega jaz nočem. Videti moram rezultate!

Marko: Kako boš videl rezultate, prijatelj, če pa vas je stotisoč takih kot si ti, ki čakajo, da bo nekdo drugi dal rezultate?! To se pravi, da vi hočete, da drugi opravijo vse delo, vi pa potem sedete k polni mizi.

Praviš, da so "komunisti v Rusiji zmagali, ker niso čakali in zapravljali časa", malo prej si pa rekel, da "ameriški komunisti kriče že dvajset let o revoluciji in še danes nič..." V teh besedah si nehote povedal razliko med Rusijo in Ameriko.

Ameriški komunisti kriče in čakajo, ker morajo. Ves-krik jim nič ne pomaga: morajo čakati! Vidiš, Miha, revolucija ne pride na komando revolucionarnih voditeljev in na željo peščice ljudi. Za revolucijo mora biti tudi armada ali vsaj dober del armade; za revolucijo mora biti razpoloženje delavstva in farmarstva. Kje so znaki tega razpoloženja?

Ni jih — torej ne more biti revolucije. Razlika med socialisti in komunisti v Ameriki je v glavnem ta, da mi to vemo — da ni pogovor za takojšnjo zmagovalno revolucijo — komunisti pa ne vedo tega in se slepo zaganjamajo v zid. Tudi v Rusiji bi ne bili komunisti zmagali, če bi ne bili imeli na svoji strani demoralizirane ruske armade, ki se — po velikih porazih na bojiščih — enostavno ni hotela več boriti z Nemci. Ruski boljševiki — ki so se dvajset let prej trenirali baš za to — niso mogli čakati; morali so iz-

brati moment, ko so bile razmere zrele za revolucijo.

Marko: Oj, oj, kako zna! Priznam eno razliko med Ameriko in Rusijo. Ameriška masa je bolj zabita kot ruska...

Marko: Ruska kmetska masa je prav tako zabita kot je ameriška, če ni bolj. Ako bi ne bila, ne bi bila potrebna diktatura. Ameriška masa zna vsaj čitati, razen nekega odnimi.

Praviš, da so "komunisti v Rusiji zmagali, ker niso čakali in zapravljali časa", malo prej si pa rekel, da "ameriški komunisti kriče že dvajset let o revoluciji in še danes nič..." V teh besedah si nehote povedal razliko med Rusijo in Ameriko.

Ameriški komunisti kriče in čakajo, ker morajo. Ves-krik jim nič ne pomaga: morajo čakati! Vidiš, Miha, revolucija ne pride na komando revolucionarnih voditeljev in na željo peščice ljudi. Za revolucijo mora biti tudi armada ali vsaj dober del armade; za revolucijo mora biti razpoloženje delavstva in farmarstva. Kje so znaki tega razpoloženja?

Marko: Haha, poskus, poskus! Mar komunisti ne poskušajo? Saj sam praviš, da že toliko let, ves čas od vojne, kriče o revoluciji, pa je le ni! Rekel sem, da revolucija ne pride na komando; ne da se izsiliti. Seveda, spontano lahko napodiš par sto ali par tisoč delavcev v izgrede, ali to je samomor. To je zločinsko početje — poditi delavec v smrt ali zapor, ko veš, da ni najmanjšega pogoja za zmago. Delavska stranka potrebuje svoje ljudi, da žive in delajo za preobrat in svojo svobodo, ne pa, da se bodo dali po nepotrebni pobijati brez vsake korist. To ni revolucija, to je blaznost. Saj imamo brez tega dovolj žrtev in ni treba, da

bi jih sami množili. — Revolucionarno razpoloženje se mora razviti iz razmer v deželi. Razmere morajo biti take, da delaveci in farmarji izgube vso vero v starci sistem in "vsemogučnost" ameriškega dolarja.

Dokler ljudstvo ne izgubi vere v "dobre stare čase, ki se vrnejo", je to razpoloženje nemogoče. Prišlo bi na primer v slučaju, da se Amerika zaplete v vojno in je poražena. Tedaj bi se ljudstvu hitro odprle oči.

Marko: Hm, torej moramo čakati na porazno vojno!

Marko: Ni treba. Jaz kot socialist ne mislim na to in nič ne špekuliram. To so le domneve, ki so izven našega praktičnega računa. Socialisti ne špekuliramo z revolucionarnim položajem. Ako pride, ga sprejmemo in izkoristimo, kolikor bo mogoče, a ne iščemo ga, ker vemo, da se ne da umetno narediti. To je mogoče le zunaj naših sil. Med tem pa nam ni treba počivati in čakati, da neke druge sile skušajo za nas večerjo in nas povabijo k mizi.

Dokler ni sunka od drugod, ki zdrami ameriško delavstvo, ga moramo mi sami dramiti in posmagati pri tem delu. Res je, da je to delo jeko počasno in nevhaležno — prav nič ni koristonosno za posameznika — imamo pa zavest, da delamo nekaj dobrega in zato vztrajamo.

Marko: Slabo vztrajate! Ti morda vztrajaš, kaj pa vaši voditelji? Kje so danes vaši veliki voditelji, ki so nekoč grumi po Ameriki? Ali ni res, da so se umaknili, čim so videли, da jim socialistično gibanje

ne daje dovolj kruha? To je marsikoga zboldo, da se je tudi on umaknil. Zakaj voditelji ne vztrajajo in ne dajo dobrega vzgleda drugim? Kako moreš pričakovati, da bo navadna delavska para kot sem jaz vztrajala, če voda ne zna ali neče stati na svojem mestu?

Marko: Ergo! Nova potrditev! — Vi vsi, ki ste odpadli od našega gibljanja — kakor vsi ostali nasprotniki — se končno zatečete k osebnostim, ko vam zmanjka stvarnih argumentov. Voditelji so nas zapustili — in ker so odšli, je to dokaz, da je socialistična ideja zaničena! To ni noben dokaz. Prvi socialistična stranka ni odgovorna, niti nismo posamezni članovi odgovorni za dejana posameznih sodrov. Nobena organizacija v današnji individualistični družbi ne more dajati tega odgovora zaradi tega, ker ne kontrolira privatnega življenja svojih pristašev, niti ga ne more kontroliратi, če bi tudi hotela. Se katoliška cerkev, ki najbolj posega v privatno življenje svojih vernikov, se srđito tečejo vsake odgovornosti te vrste. Seveda, cerkev se skriva za "prosto voljo" posameznika. Mi ne operiramo s "prosto voljo", trdimo pa, da je vsak posameznik navezan na materialne razmere, katerim največkrat ni kos in jim lahko podleže. Noben posameznik im je nobena posamezna organizacija ne more biti odgovorna za te razmere in okostnosti ter posledice, ki izhajajo. Edino družba v splošnem lahko nosi moralno odgovornost — kar pa dandanes, ko družba še ni organizirana za to socialno odgovornost, nič ne pomeni. Res je, da smo izgubili nekaj dobrih sodrov, ki so imeli odgovorne odbore in pozicije.

Zakaj so nas zapustili? Odgovora ne vem. Vzrokov je lahko celo vrsta — privatnih vzrokov, ki nas javno, nič ne brigajo. Oni sami niso do danes še nič pojasnili, zakaj so pasivni. Dokler se oni sami ne oglašajo in ne povejo pravih vzrokov, zakaj niso več z nami, nima nihče pravice do tega ali onega podsticanja. Res je tudi to, da so nam naredili kolikor toliko moralne škode — baž zradi tega, ker so naši odpadni in nasprotniki preveč osebni in nikdar stvari. Ali vsake skoda se preboli in vsak posameznik se sčasoma nadomesti.

Socializem ne zavisi od posameznih oseb — čeprav potrebuje osebe za svoje udejstvovanje — temveč od ideje. Posamezniki pridejo in odidejo — ideja živi, ker je živa. Voditelji je tudi človek z raznimi napakami in lahko odpade — kakor si odpadel ti, Miha. Ako si ti v pravem, si nam tudi ti dal slab vzgled! Zakaj nisi vztrajal?

Marko: In takih vas je na stotišče v Ameriki. Samo zavljate in živite tjavendan. Pa se čudi, da slabo napredujemo! Socialisti nismo v boju le s kapitalizmom — tudi z miselno lenobo in zlogo delavcev se moramo boriti. Ta boj je najbolj žalosten, kajti lastnibratje nas napadajo iz za hrbta. Po kapitalistih z veseljem udarim, setežkim srcem pa odbijam nesramne napade nezavednih, nahujskanih in izdaljenskih delavcev! ... To ni šala.

Marko: Da bi te vrag, Mar-kok!

Marko: In takih vas je na stotišče v Ameriki. Samo zavljate in živite tjavendan. Pa se čudi, da slabo napredujemo! Socialisti nismo v boju le s kapitalizmom — tudi z miselno lenobo in zlogo delavcev se moramo boriti. Ta boj je najbolj žalosten, kajti lastnibratje nas napadajo iz za hrbta. Po kapitalistih z veseljem udarim, setežkim srcem pa odbijam nesramne napade nezavednih, nahujskanih in izdaljenskih delavcev! ... To ni šala.

Marko: Rečem ti: to ni šala, to je resna, zelo resna stvar!

Marko: Da, Zdrav, Marko. Grem domov spat...

čita in plačuje prispevke. Če vas torej voditelj pusti na cedilu, mora biti nekaj narobe z vami ali z idejo samo.

Marko: Tako? Kaj pa, če bi bilo nekaj narobe z voditeljem! Prej sem rekel, da je voditelj tudi človek, ki je podvržen napakam, boleznim in tudi zlobnim dejanjem. Vse je mogoče, vendar se ne bodo vsi socialisti zaradi tega obrisli. Če nas sami pusti, dobro, vsa sreča z njim; ako pa vidimo, da nas misli izkoristiti ali sramotiti, ga sami poženemo. To pa nima z idejo socializma nič opraviti — in če ti misliš, da nas boš s tem ugnal, se motiš. Ako imas kakšno pritožbo proti odpadlim voditeljem, pomeni se z njimi. Mi ne odgovarjam ostanjanje!

Marko: Oho, izrezati se pa znaš! Kaj se bom jaz menil z njimi? Osebno me ne brigajo. Mislim pa, da bi to vas brigalo.

Marko: Nas briga le ono delo, ki so ga izvršili kot člani stranke. Za to delo jim damo priznanje. Vse drugo je njihova stvar. Mi grem naprej brez njih! Ali imam še kaj, Miha? Daj, naštej vse! Pozej nam še ono, kako "smo prodali Trst Italijanom", kako "smo ubili Liebknechta in Razo Luksemburgovo", kakor "podpiramo diktaturo v Jugoslaviji", kako je v naši organizaciji vse polno ločencev in lečenc, kako —

Marko: Ti se norčuješ!

Marko: Vse te "zločine" inše mnogo drugih se nam očita, in kadar naletimo na koga, ki nam bere levite, je dobro, da nam naštej vse... Tedaj vemo, da je pravilno izšolan — da je hodil v eno in isto šolo naših nasprotnikov.

Marko: Še nekaj ti lahko povem. Od vsega tega, kar si mi zdaj povedal, ne boš imel nikdar niko!

Marko: To pa bo najbrž res — ali to je postransko. Čudim se pa tebi, Miha, ki si praktičen človek, da še nisi — kapitalist. Kaj si pa delal vseh petindvajset let? Čakal ob strani, da ti kdo drugi kaj prisne?

Marko: Da bi te vrag, Mar-kok!

Marko: In takih vas je na stotišče v Ameriki. Samo zavljate in živite tjavendan. Pa se čudi, da slabo napredujemo! Socialisti nismo v boju le s kapitalizmom — tudi z miselno lenobo in zlogo delavcev se moramo boriti. Ta boj je najbolj žalosten, kajti lastnibratje nas napadajo iz za hrbta. Po kapitalistih z veseljem udarim, setežkim srcem pa odbijam nesramne napade nezavednih, nahujskanih in izdaljenskih delavcev! ... To ni šala.

Marko: Mislim, da sva se dovolj pogovorila in zdaj lahko grem.

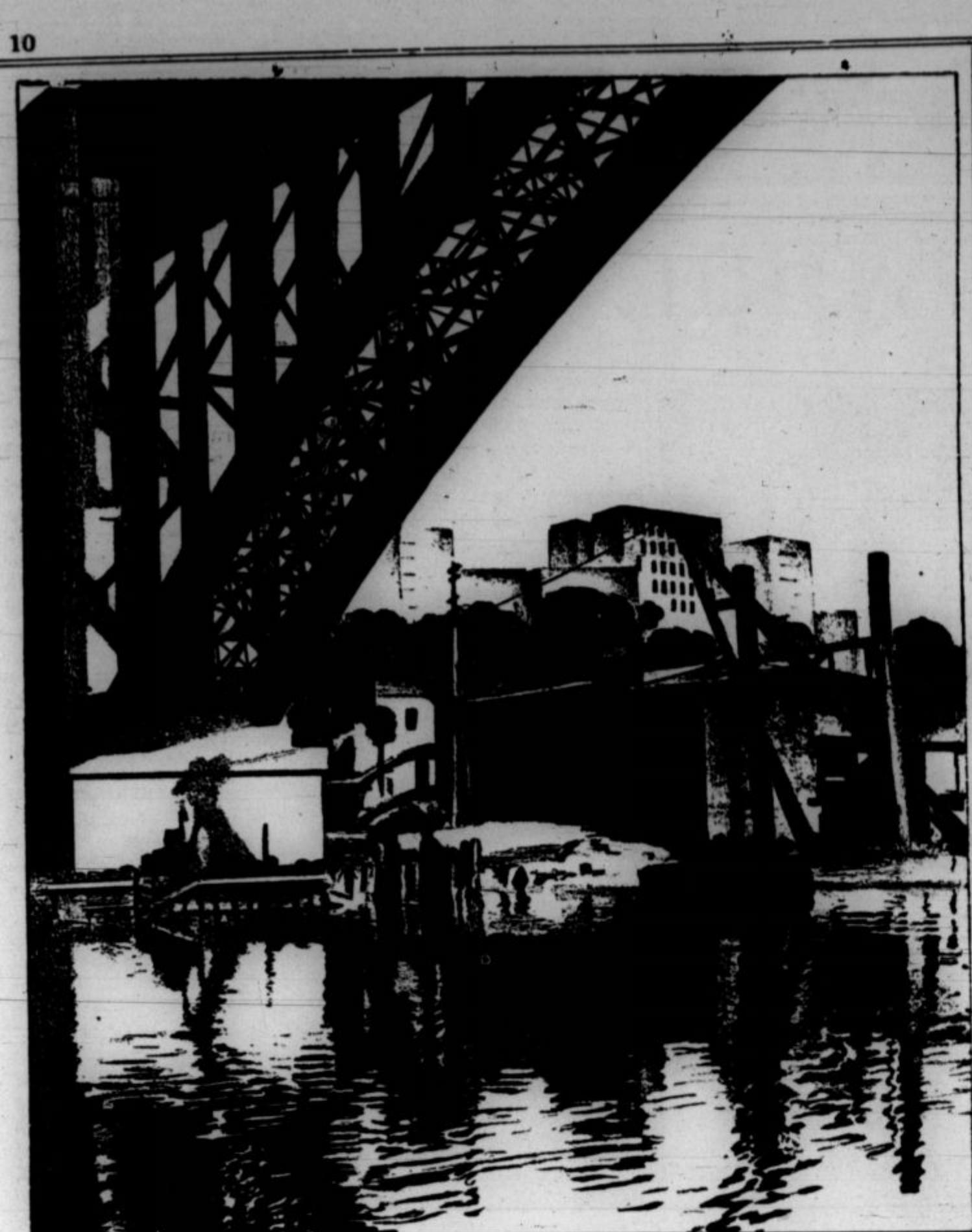
Marko: Rečem ti: to ni šala, to je resna, zelo resna stvar!

Marko: Da, Zdrav, Marko. Grem domov spat...

Prepričanje

SOIALIST mora biti socialist po prepričanju in značaju, v srcu in duši. Ako ni to, tedaj sploh ni socialist. Socialist po prepričanju more biti le človek z dovolj močnim značajem. Kdor ga nima, je sicer lahko član, toda bo prej ali slej odpadel in potem pravil, da je bil nekoč tudi on "socialist". A v resnicni bil nikoli nič drugega kakor ime v strankini ali klubovi knjige, ne pa socialist.

Prepričani socialist agitirajo, se bore proti sovražniku in grade pot v socializem. Socialističnega prepričanja nikdar ne zavrejo.

Jargo:

Prodajalec jabolk

NEKOČ — pred nekaj leti še — je bil trgovec. Verižne trgovine so ga pregnale.

Pa je le še prodajalec! Jabolka zdaj prodaja. Nikel vsako.

Nekoč je bil v armadi. Pred štirinajstimi leti.

Ameriko je branil — na Francoskem. Zakaj? Kdo ve? On že: za kapitaliste. Zopet je v armadi — brezposelnih.

Mimo njegove stojnice vleče se cel dan procesija.

V zakajeno poslopije gredo po opravkih.

Tisti elegantni starec, tam, to je Insull, magnat.

Za 'receiverja' lastnih zavoženih družb ga je postavil sodnik.

In nekega jutra smo pogrešali prodajalca jabolk.

Nekdaj vojak, ni imel pištola. Insull

je ustavil plin že davno.

jezero je prsto ...

Hladen grob.

ANTON ZAITZ:

S. S. P. Z. PRED KONVENCIJO

Poleg največje slovenske podporne organizacije SNPZ zavzemata v javnem življenu slovenskega naprednega življa važno mesto SSPZ (Slovenska svobodomislna podpora zveza). Med vsemi sta si tudi dve najbolj sorodni. Obe sta bili ustanovljeni na svobodomislnem temelju. Pravila imata slična. V njima je zavarovan skoro ves slovenski napredni element.

SSPZ bo imela svojo redno konvencijo junija to leto v Pittsburghu, Pa. Delegacija bo imela pred seboj težke probleme, ki so nastali posebno v teklu te že par let trajajoče krize. Vse bratske organizacije, kakor vse druge gospodarske ustanove so prizadete.

Agitacija za novo članstvo je omenjena. Danes je skoro težje dobiti novega člana, kakor pa je bila ustanovitev novega družstva v času, ko so bile vrata naseljevanju samo prizadete.

Radi ali neradi moramo priznati, da se delavstvo prav malo ali nič ne nauči iz izkušenj. Posebno velja to za ameriško delavstvo. Ameriški delavci nimajo skorobogatega vpliva na vlado. Ne zanimajo se veliko na politična niti gospodarska vprašanja. Na čelu Ameriške delavske federacije so največji nazadnjaki. Radikalno gibanje, kolikor ga splet je v tej deželi, tvorijo povečini tujevec. To je vzrok, da se še vedno vršijo ljudi boji za priznanje delavskih organizacij in kolektivnega pogajanja, za elementarne pravice, ki dajejo delavstvu nekaj besede pri upravljanju industriji.

Kar delavstvo dandas potrebuje, je militantna politična in gospodarska organizacija. Tako organizacijo pa lahko zgradi že razumniji delavci. Organizacija, ki ni bojevita in ne zna izrabiti prilika za izboljšanje industrijskega in političnega ustroja, ne more izkoristiti odločilnih bitk in žeti uspehov. Zadovoljiti se mora z drobnimi, zla pa ne more odprediti. To se je zlasti pokazalo v Nemčiji in Angliji, kjer je delavstvo že imelo vplivno besedo v vodstvu narodne politike, a jo je izgubilo.

Danes opažamo v Angliji, da bivši pacifisti, revolucionarji in sovražniki imperializma vodijo prav takzavnito politiko proti delavstvu in zasluženjem narodom kot prejemanje vlad. Nekateri so postali plenici, ter s tem zavrgli demokratična načela, ako so jih sploh kdaj imeli, in vstopili v družbo okoliških napolnjencev, tedaj nastopi kriza, milijoni delavcev zglobijo delo in zaslužek, temu pa sledi mizerija. Industrije podajo, dokler se trgi in skladista spet ne izpraznijo. Ta zločesti cikl, ki se ponavlja vsakih par let, je bistvo kapitalističnega sistema, čigar cilj je profit.

Mnogi trdijo, da je tehnološka revolucija prisila s svetovno vojno, da ni bila njen posredni rezultat. Vojna je pa se pospešila in ji dala pogon. Velike zahteve po raznem blagu, katere je ustvarila vojna, so odprile novi poljici človeški iznajdljivosti in zrevelacionirale način produkcije. Prišli so novi stroji in nove metode v industrijskem življenju.

Vojna je pokazala svetu, česa je človeštvo zmožno. Milijonske armade so morale biti dobro založene z živili, orojem in municio. To je pognalo v tek kolektorje industriji, kateri so potem vretlo hitrejše v hite. Vojna sama je bila kolosalna destruktivna sila. Ena vrsta produkcijske se je rabila za uničevanje drugih. Vojaki so morali biti siti in dobro oboroženi, da so lahko z večjim udankom ubiali in uničevali.

Ako bi človeštvo znalo uporabiti svoje sile in karistne in ne destruktivne namene, bi svet ne poznal bede in brezpostrelnosti. Sicer se tuintam sljšajo glasne pritožbe proti obstoječim razmeram, toda zdihovanje ne pomeni veliko. Ljudje, ki najbolj trpe radi ekonomske depresije, tisti, ki delajo s svojimi rokami in glavami in ne izkoristijo dela drugih, ne bodo izboljšali položaja, ako se ne organizirajo. Imeti morajo moč, vlogo in razum za spremembe. To so stvari, ki jih delavstvo danes najbolj potrebuje.

Matt Zabukovec
ČEVLIJAR.

16817 Waterloo Rd.,
COLLINWOOD, OHIO.

Šopki in venci za vse slučaje.

6113 St. Clair Ave.,
CLEVELAND, OHIO

Tel. Rand. 1126.

Ignac Slapnik,
CVETLICAR.

Šopki in venci za vse slučaje.

6113 St. Clair Ave.,
CLEVELAND, OHIO

Tel. Rand. 1126.

'Proletarec', oglaševalci in naši somišljeniki

GESLO: "Svoji k svojim", se mnogokrat uporablja in na glas. Izvesten del slovenskega časopisa to geslo tolmači tako, da naj slovenski konzumenti kupujejo svoje potrebščine le pri slovenskih trgovcih, brez razlike političnega ali kakršnegakoli prepiranja; glavno, da trgovci Slovenc, vse drugo je postranskega pomena. Ti časopisi so bolj ali manj bizniskega značaja.

Isto geslo pa mi razlagamo drugče. Naši listi, kolikor jih imamo, in naše publikacije sploh, ne sone na bizniški podlagi; ne izdajamo jih zaradi profita. Glavni namen in cilj naših publikacij je izobraževanje delavstva in vzbujanje razredne zavednosti in boj proti izkorisčevalem delavskega razreda. Naše publikacije pozajmo in zastopajo edino le delavske interese, te zagovarjajo in zastopajo.

Baš zaradi tega pa precej trpi finančna stran naših publikacij. Zavedati se je namreč treba dejstva, da časopisi brez oglasov težko izhajajo, čim več ima list oglaševalcev, tem lažje eksistira. In dočim ima kapitalistično in tako zvanlo "neodvisno" časopise velike dohodek od oglasov, je delavsko časopisanje mnogo na slabšem v tem oziru. To je razumljivo;

interesi, ki jim delavsko časopisanje nasploh, ne bodo oglasili v delavskih publikacijah. In ker je tudi večina slovenskih oglaševalcev ali v nasprotnih vodah ali brezbrinjih, je tudi lahko razumeti, zakaj imajo slovenske delavske publikacije tako malo oglasov.

Baš zato pa bi morali vsi zavedni delaveci gledati na to, da ne izgubimo še te oglaševalcev in geslo "Svoji k svojim" bi moralno biti delavcem vedno pred očmi. Delavec najkuje svoje potrebščine pri trgovcih, o katerih ve, da oglašava v naših delavskih listih in publikacijah ter jih s tem podpirajo; ker tako indirektno podpirajo naše publikacije, s tem podpirajo tudi delavsko gibanje, katerega cilj je osamosvojitev delavskega razreda izpod kapitalističnega jarm.

Svoji k svojim! Slovenec-delavec najkuje pri trgovcu Slovencu, ki z oglašanjem v delavskih listih podpira delavsko stvar. Trgovec, ki pri nas oglaša svoje blago, je, če že naš somišljenik pa vsaj naš podprtnik, zato ga ne velja prezirati, marveč nasprotno ga je treba istotno podpirati. Usluha gre za uslogo.

Jaz sem storil samo svojo dolžnost, ni drugega. In povsem to samo zato, da opozorim naše sodruge in somišljenike na njihovo dolžnost napram oglaševalcem v naših publikacijah.

Dolžnost vsakega zavednega delavca je, da podpira tiste, ki direktno ali indirektno podpirajo našo stvar. Predno gre kupovati, bi se moral prepri-

ne ve, ali bo kaj koristi od tega ali nič; in še teže, če je nekdo prepričan, da je denar za oglas zavrnjen. Pri tem bi našim zastopnikom lahko mnogo pomagali odjemalcji, o katerih trgovci vedo, da so dobri. Neki trgovci grocerist, ki brez malediha vso grocerijo pri njem kupimo, se je izprva branil dati oglas; prisnil sem' nanj ter mu povedal, da kupujemo pri njem in ne pri drugih predvsem zato, ker oglaša v naših publikacijah. Mož se je vdal ter vzel oglas.

V naši neposredni bližini je "dry goods" trgovina. Lastnik ni še napisal gesla. Izveden del slovenskega časopisa to geslo tolmači tako, da se ne motim, dosti pa je plačati za oglase v lokalnih listih. Toda vzel temu oglašjanju ni imel večjega uspeha in prišel je do prepiranja, da oglašanje samo denar žre, kakor že bi ga metal v vodo. Business se vsled oglasov nič ne poživi, ljudje hodijo po potrebščine v mesto (Down town) in mož je v stiskih in mora gledati na vsak dollar, ki ga izda. Pa je prišel k njemu s. Vičič ter ga "vzel v roke". Prigovarjal mu je toliko časa, da se je mož vdal ter odrihl tri dolarse za oglas. Iz težko jih je dal. Da ve, da so ti dolarji izgubljeni, kot da bi jih v vodo vrgel, je dejal. Koristi ne bo imel od tega nobene. Zavrišen denar. In njemu ga je bilo težko zavrsti. Kljub temu je dal —

Ko mi je s. Vičič ter povedal, sem sklenil mož izpodbiti ta preprodsek. Stopil sem k njemu ter nakupil nekaj stvari — točno tri dolarse sem mu dal izkupiti. In povedal sem mu, da sem prišel k njemu kupovat zgolj zato, ker je plačal oglas v Proletarca, da bi me sicer ne bilo k njemu. In ko sem' odšel, sem pripomnil, da še pridek v njem o prilik, kadar bom kaj rabil. Mož je bil vesel, ker mu je oglas rodil nekaj uspeha še preden je bil objavljen. In če bi tudi ostali sodruzi in somišljeniki v okolici tako ravnali, potem bi mož ne mislil več, da se ne spleča oglaševati v Proletarcu.

Jaz sem storil samo svojo dolžnost, ni drugega. In povsem to samo zato, da opozorim naše sodruge in somišljenike na njihovo dolžnost napram oglaševalcem v naših publikacijah.

Dolžnost vsakega zavednega delavca je, da podpira tiste, ki direktno ali indirektno podpirajo našo stvar. Predno gre kupovati, bi se moral prepri-

cati, ali trgovec, h kateremu je namenjen, oglaša v naših publikacijah v Proletarcu, koledaru in Prospektu. In potem bi bila njegova dolžnost to, da trgovcu pove, da je prišel k njemu zato, ker oglaša v naših delavskih publikacijah. Potem bi oglaševalci več ne govorili o brezupostenosti oglašanja v naših listih in kole-

darju.

Svoji k svojim! — to mora postati tudi naš geslo. K svojim, to je k tistim, ki tudi nas podpirajo s tem, da podpirajo naše liste! Izgovor, da se v mestnih veletrgovinah dobija blago, ceneje, da je grocerija v verižnih trgovinah cenejša, pri nas ne sme obvljeti. Pomisliti je treba, da je nam treba plačati v gotovini, da verižni trgovci ne bo dal ničesar na upanje, kadar zmajčani gotovine, dočim je naš trgovec zmerom pripravljen počakati za denar, če ve, da je dotični rojak njegov odjemalec. (Bedato bi bilo pričakovati od našega trgovca, da bi dajal blago na kredit ljudem, ki so vso gotovino znosili v verižne trgovine, ko so brez denarja, pa pridejo k njemu!) In blago, ki ga dobete pri našem trgovcu, ni slabše niti dražje (faktično) kot je v verižnih trgovinah v velikih departement trgovinah, kjer se človek pri nakupu včkrat dobro ureže. To vsakdo lahko ve iz svoje izkušnje.

Vsak zavedni delavec ali delavka, ki se zaveda velike važnosti delavskega tiska za delavsko stvar, se mora zavedati tudi svoje dolžnosti napram našim trgovcem, ki nas posredno podpirajo z oglašanjem v naših publikacijah. In ta dolžnost je aženčna v stavku: Kupujte svoje potrebščine pri teh trgovcih, ki podpirajo

naš trgovec.

In kadar kupujete, povejte, da zato, ker vaš trgovec oglaša v naših publikacijah.

Svoji k svojim!

Ivan Jontez, Cleveland, 0.

Joško Ovent:

RUSIJA V DRUGI "PIATILETKI"

LETOŠNJO praznovanje prvega maja v sovjetski Rusiji bo poslednega pomena. Triumf prve "piatiletki", z otvoritvijo jezov, ogromnih elektrarn in tovarn v Dniproprostoru, je le eden izmed uspehov, na katere gleda rusko delavstvo v ponošom. Ta gigantski-industrialni preporod Rusije v zadnjih štirih letih je tako velik, da si človek more komaj zamisliti silne proporceje že dovrjenega dela. Ali ne toliko fizična stran tega preporoda, ki je obrnila nas poznost vsega sveta, ampak še bolj je duhovna, ki nas zanima.

Kje dobiva rusko delavstvo tisto silno duhovno moč, da more že štiri leta v vseh zaprekah in pomankanju s tako silo naprej? Od kod naenkrat ta sila v Rusiji, o katerih smo vedno čitali in slišali, da so leni in skrajno resignirani ljudje? In ruska mladištvo je ognomno. Za vsaj industrijski se Rusi ne moremo merititi. Ali nekaj imamo kar vi nimate. Silno organizirano voljo! Vaša civilizacija je stagnirana. Stroji, ki bodo osvojili Rusijo, so vas ubili. Mi, mlađi, v Rusiji se čutimo stvarnike dove in vi v Ameriki ne boste nikdar razumeli načinjenja, sile in resnosti, ki veje med mladino v Rusiji. Še nikdar nisem bil tako ponosen da sem Rus!"

To konstatiranje zveni skoro malo živinščeno, ali pokaže pravo stran mladine v Rusiji. Dočim pri nas nismo dela za mlade, saj ga še za odraslene ni, ne opazimo valic temu med mladino nobenega zanimanja ne za državni ustroj, ne za javno politično življenje, docim je v Rusiji ravno obratno. Sovjetska vlada si je izbrala mladino za gonilno silo in njeni vzgoji posveča največjo pažnjo.

Ah tudi starejši so v borbi. Sevi in vse Rusija prepojena z eno same misijo. Dosti jih je, ki delajo ker morajo, da hočejo jesti. Dovolj je še danes sabotaže, ljudi, ki sistematično na skrivnem ovirajo delo—ali v celoti je napredek zadnjih štirih let industrijalizacije ogromen.

Od leta 1922, ko se je sovjetska industrija opomogla iz povojnih posledic, opazamo napredek vsake leta. Leta 1926-7 je bil dosežen previdni obrat. Leta 1930 je bil podvojen. In leta 1931 je bila producija skoraj trikrat toljka potekla kot pred vojno in dvanajstkrat toljka kot leta 1922.

Skozi prva tri leta petletnega načrta je bil letnji industrialni napredek od 22 do 25 odstotkov. Leta 1930 je bilo v Sovjeti Rusiji zaposlenih 14 milijonov delavcev, leta 1931 pa 18 milijonov. To število bo narastlo leta 20 na 20 milijonov.

Tudi na kulturnem polju beležijo ogromen napredok. Leta 1931 je znalo v carski Rusiji samo 20 odstotkov prebivalstva citati in pisati. To je bila v večini aristokracija in višje plasti meščanstva. Leta 1930 pa je znalo že 62 odstotkov ljudi citati in pisati.

Letos hodi okrog deset milijonov odraslenih v šole, da se otresejo analafetova. V caristični dobi je obiskovalo šole okrog sedem milijonov otrok, ali okrog 50 percentov otrok šolske starosti. Leta 1930 pa je 17,600,000 otrok, ali 85 odstotkov.

Citateljem "Proletarca" je ta zgo-

KATKA ZUPANČIČ:

DVA

ZA DOLGO mizo so sedeli in nestrpo so čakali.

"Pa kje je, kje je Mr. Quick?" z glavami so majali.

"Dosej je vedno se potrudil, nikoli se je zamudil;

in danes manjkati ne sme, ne sme,

ker za stvari presene gre.

Pomislite, dobicek padel spet za nekaj je procentov in poleg bat si je konkurentov—.

Navzdol bo treba spet priviti:

z dela sto jih odsloviti,

in plačo skrčiti ostalim; ure pa še tri

pridajmo prejšnjim.—To bo prav, še vam ne zdi?"

"Seve!—A masa bode zopet godrnala, masa . . ." "Ota? Hm!—Kuhinjo odprimo ji za nekaj časa, da se razmeram novim spet privadi, a se ob čorbi slablje ne razvadi—.

In še slavo bo nam pela—hehehe!

"Glej jih, filantropi! Naj žive!"

Dovolj čakanja. Telefon. Številka tainta in Mr. Quick—

"Kako? Kaj—kaj?—Ha, ni mogoče, morda nov bo trik—da je?—Zares? — Mr. Quick—joj!—strel v glavo—

Številki milijoni—tako pustil je izjavo—

so mu skrčili na milijone tri . . .

na bore tri . . . Kaj masa ve, kaj so skrbi!—"

Pred tvornico stope in zbgano v vrata zro: kako, da se ob času danes ne odpre?

Ha, zdaj!—Pa ura ni potekla: sto jih bilo je na cesti.

Med temi Mike. Doma otroki—nimajo kaj jesti . . .

Kako domov?—Ob jezeru se bo oddahniti—.

A tih obup je šel z njim in ga v vodo pahlil . . .

"TO JIH BO ODVADILO OSABNOSTI!"

Narisala
Cornelia Barone.

PRVÍ MAGNAT: Jih vidiš, kako so zdaj pohlevni, prej pa so govorili o uniji, stavkah in velikih plačah? Danes jih lahko najameš za vsak denar.

DRUGI MAGNAT: Da, izstradati je treba nekoliko to beštijo, pa pride predte vsa udana in pokorna.

iz dežele. Vprašal sem ga, če ima kaj sorodnikov v Ameriki. Ne. "Imam samo enega brata v Rusiji," je dejal, "in se ta je velik reakcijarn. Imam malo kmetij blizu Odese, strašno pobožen — sploh pa rajše ne govorim o njem." Drugič ga je spet omenil, ko mi je pravil o zaporu. "Zagledal sem brata skozi okno ječe in ga pokritev. Pogledal je kvišku, in ko je spoznal moj glas je takoj potegnil iz žepa nožiček, odrezal gumbo z suknjico, natrgal ovratnik in potresel prah na glavo . . . To pomeni po življanju, da sem zanj umrl . . . Od tistega časa niava z bratom več govorila . . .

Od tega razgovora s Cohnom je minilo več ko enajst let. Zadnjek, ko sva z ženo hodila po Michigan bullevardu, ga srečava. In kaj pada pogovor je začel na Rusiju. "Sem že kdaj pravil o svojem bratu?" me je vprašal. Pritrdir sem. "Pred par tedni sem dobil pismo od njega, ki je nadaljeval, 'in sam ga je napisal.' S kakšnim ponosom mi piše, da se je v zadnjih dveh letih naučil citati in pisati." Cohn je načel potegnil s ceste v eno vežo, izvlekel iz žepa ve-

liko že precej oguljeno pismo in ga začel tolmačiti.

Pismo, ki ga je pisal stari Žid, je bilo v resnici zanimivo. Poročal je o razmerah na deželi, kako je v mestu, kjer delajo njegovi sinovi itd.

Omenil je sinagogo, tam je sedaj šola in knjižnica, "tam sem se navdil pisati in čitati." Končal je možiček takole: "Ne vem, dragi brat, kako se imam v Ameriki. Mogoče si bogat, mogoče nisi. Jaz sem zadovoljen. Moja starejša sinova sta inženirja, mlajši sin je pa 'schlager' (udarčnik) v tukajšnji tovarni. Jaz sem za delo v tovarni prestar. Pomagam malo na polju, od države pa dobivam penzijo. Mogoče se imate v Ameriki boljše, kajti tu nam veliko primanjkuje. Ali v bodočnosti bo bolje. Rusija je delavska, Rusija je naša in mi gradimo nov družbeni red."

Tem besedam starega Žida je težko kaj dodati. Delavstvo po svetu in se posebno jugoslovenski delavci v Ameriki, kateri praznemo prvi maj, nismo kam drugam gledati v tem žalostnem letu za inspiracije, pogum in solidarnost, kot proti vzhodu —

mo pred vsem drugim so dobre vladne metode in te si moramo ustvariti.

"Karl Marx je napravil iz mene moža, Socializem je napravil iz mene moža. Sicer bi bil prav isto, kar so moji literarni tovarši, ki imajo ravno toliko literarnih zmožnosti kot jaz. Socializem je napravil moža tudi iz H. G. Wellsa in ta je storil tudi nekaj. Vendar oglejte si enkrat ostale literate, in razumeli boste, zakaj sem jaz tako brezprimerno ponosen na to, da sem socialist."

L. N. TOLSTOJ:

VERA

Deček: Mati, zakaj si se danes natepotičila in mene oblekla v novo srajčko?

Mati: Zato vendor, ker je praznik in pojdem v cerkev.

Deček: Kak praznik neki?

Mati: Gospodovega Vnebohoda.

Deček: Kaj je to: Gospodovega Vnebohoda?

Mati: To je praznik dneva, ko je šel Gospod Kristus v nebo.

Deček: Kaj se pravi to: ūti v nebo?

Mati: Tako nekako odletel je.

Deček: Kako je to odletel, na krilih?

Mati: Ne na krilih, odletel je bolj enostavno, zato ker je Bog in Bogu nič nemogočega.

Deček: No, in kam je odletel? Oče mi je pravil, da je nebo le navidezno in da tam ni ničesar; da so tam le zvezde, za zvezdami druge zvezde ter da tam sploh ni konca. Kam neki pa je odletel?

Mati (z smehom): Vsega ni mogoče razumeti, verovati moramo.

Deček: Čemu?

Mati: Ker trdijo tako starejši.

Deček: In ti si mi sama rekla, ko sem ti pravil, da umre nekdo vsled tega, ako je sol bila raztresena, da ne smemo verjeti neumnostim.

Mati: Saj neumnostim tudi ne smemo verjeti.

Deček: Ali kako pa poznamo kaj je neumnost in kaj ni neumnost?

Mati: Tako, ker moramo verjeti pravi veri in ne neumnostim.

Deček: In katera verá je prava?

Mati: Naša verá. (Sama zase): Zdi se mi, da sama govorim neumnosti. (Glasno): Dam ti torej še petljio in pojde dom.

Deček: In ko se vrnemo, ali bomo pili kavo?

JOHN TUSHAR

Izvršuje vse v čevljarsko stroko spadajoča dela.

1102 E. 63rd St.

CLEVELAND, OHIO

BREZ STARŠEV Franz Meffert

ANTON DEMSHAR:
SPOMINI

Vsak leta 4. maja, na dan sv. Florjana, smo imeli v naši vasi živinski semenj. Spominjam se posebno onega leta 1902.

Ni bil bogzna kako velik semenj. Pragnali so nekaj krav, par kostrunov—tudi zajce so prinesli—, kramarji so ponujali razno blago, kateremu so rekle "cajh", "šuf" in "kam-gorn", krošnjarji so razstavljalni orglice, svete gumbe iz Amerike, kravate in druge drobnarije, letcarji punčke in konjčke s primernimi napisi, klobuke in dežnike, pa tudi matike in take stvari. Ta semenj je bil ves okrog cerkve. Mikale so tudi stojnice brajnevki, ki so prodajale drobnjakove štrukle, štruce, krofe, pomaranče itd.

Poljanci so ta dan imenovali majsko slavlje, deloma radi imena meseca maja, deloma radi šmarnic, nekateri pa tudi zato, ker so že nekaj vedeli o delavskem 1. maju.

Po semenj je bilo tudi v gostilnah veselo. Povsod ples. Vmes—med gosti—so se našli tudi taki, ki so že delali v Loebnu, Zagorju, Trbovljah, Jesenicah itd. "Majskemu slavlju" so ti delavci pripisovali vse družačen pomen kakor "domaćini". Knapje, ki so prišli iz premogovnikov, so se odlikovali s svimi oblikami z zelenimi našvimi. Na telovniku so navadno imeli srebrno verižico, tudi če ni bilo ure v žepu. Mi, kateri smo delali v tovarnah na Jesenicah, smo imeli srebrno verižico, ki je vsebovala načrte iz celuloida.

NATIONAL
Watch and Jewelry Repairing
J. C. BUKOVEC, lastnik.
V Slov. nar. domu, soba št. 10.
5411 St. Clair Ave., Cleveland, O.
Tel. Hend. 1713.

MAJSKI POZDRAV!
DRUŽINA
H. G. PRUSHECK
CLEVELAND, OHIO.

CE HOČETE DOBRE, TRPEŽNE
HARMONIKE,
SE OBROBITSITE NAME.

IZDELJUJEM JIH LIČNO V VSKOVITIMI OKRASKI IZ CELULOIDA.
PIŠITE PO CENIKU.
JOHN MIKUŠ
6607 Edna Ave.,
CLEVELAND, OHIO

BLAŽ GODEC

Prvovrstna grocerija in mesnica.
16903 GROVEWOOD AVE.,
COLLINWOOD, O.
Tel. Kenm. 3338.

Rafael Čebren

MESNICA.
Sveže in doma prekajeno meso.
CENE ZMERNE,
POSTREŽBA TOČNA.

4030 St. Clair Ave.,
CLEVELAND, OHIO

MIKE VRANEŽA
MODNA TRGOVINA IN ZALOGA ČEVLEJV.
So priporoča zavedenu delavstvu v obisk.
17105 GROVEWOOD AVE.
Tel. Kenmore 0170.

AUDITORIUM RESTAURANT

V SLOV. NAR. DOMU.
MRS. JENNIE STERLE, lastnica.
Vedno sveža, okusna jedila po zmemi ceni.

6421 ST. CLAIR AVE. IN ADDISON RD., CLEVELAND, OHIO

ANTON FILIPIČ

TEMNI OBLAKI SE ZBIRajo

Frrnk S. Tauchar:

SVETOVNI imperializem v zvezi s kapitalizmom priravljaj v svojo precinostjo v orientu novo katastrofo za proletariat. Tragedija torej pričenja v Aziji. Njena velika značilnost je v tem, da izgleda silno nedolžno. Toda ravno za tem navidezno nedolžno zagrinjalom se skriva vse resnost napetega položaja, ki se lahko razseže kar čes noč v splošen pozar. Medtem ko možnost za izbruh nove svetovne vojne dnevno obstaja, je resno ni pričakovati še par let. Vrše pa se zato vso precinostjo sistematično zamišljene predpriprave za splošen kapitalistični napad na svetovni proletarijn in na njega jedva započete institucije, katere direktno ogrožajo nadaljnji obstoj preprekega kapitalističnega družabnega reda.

Japonski naval na slabo oboroženo in nepriravljeno Kitajsko je gankionir od svetovnega kapitalizma. To je očvidno, dasi na prvi pogled, kot da vse zapadne države posamezno ter potom Lige narodov skupno, protestirajo proti japonskemu vpadi na Kitajsko. S to akcijo proti Japonski pa ne misijo resno.

Kapitalisti po vsem svetu so pričeli uvidevati, da tako ne bo več dolgo do, kajti socializirana produkcija v USSR je pričela s svojimi uspehi resno ogrožati obstoj sedanjega kapitalističnega reda v vseh državah sveta.

Pravi namen japonskega vpada na Kitajsko je vsidriti se dobro in si priraviti "pravilno fronto" napram Uniju socialističnih sovjetskih republik. V ta namen so zasedli Mandžurijo ter deloma nekatera glavna kitajska območja mesta, da bodo potem teh pristanšč laže kontrolirali zunanjino trgovino Kitajske ter tako poslabšali mod morebitne zaveznic Rusije v prihajajočem svetovnem konfliktu. Vsi protesti velesili proti

Počitek, nič drugega, samo počitek, posevanje v parkih, pohajkanje, glad, glad, dan za dnem glad, posevanje, pohajkanje, glad — kaj ne bo nikdar konca — — — ?

Narisan I. D. Hoffman.

vslučaju konfliktu ne bo treba a. grupiranje onih držav, ki imajo kolikor toliko slične težnje, ibene genialnosti. Da pravilno razumemo: Napadenje na USSR od kapitalistične aliance sveta, z namealom, da se zatre razvijajoči novi gospodarski red predno bo socializem v nji dodobra vpeljan. Povod za ta napad bo nov konflikt med Kitajskom in Japonskom, ko se bo prva hotela otresti japonskega nasilja v Mandžuriji in doma. Ker tudi Nemčija nosi težko breme napretnejo ji po versalski pogodbi, se bo v zvo vmemno pridružila Rusiji in Kitajski ter poselno zadnji ponudila svoje izvežbano vojaško vodstvo in sintetično znanstvo za organiziranje njih ogromne mase v krepske militaristične bataljone. Da bodo države precej sorodne tudi po duhu, ne le po njih skupnih narodnih in državnih težnjah, se lahko že danes preprimo dogodki, ki se odigravajo pred našimi očmi. Nemčija je že zelo socializirana in se čimhalje bolj nagiba proti Sovjetom na vzhodu. Na Kitajskem raste sentiment za zbliznjenje in skupno delovanje z rusko Unijo. Vdova pokojnega dr. Sungate na, prvega predsednika Kitajske re-

za uspešen napad in poraz novega ekonomskoga reda v Uniji socialističnih sovjetskih republik.

Za izvršitev tega načrta se pa histerično pripravlja ves kapitalistični svet. Njih "geniji" in "ekonomi" z voditelji vred so veseli, da bo to kar mi zdaj imenujemo "depreacija", ki leži na ljudstvu kot mora, podvrglo delavstvo na popolno podložnost, kar bodo milijoni ponovno žili v njih klavinku v svetovno vojno . . . To da ti "veščaki" računajo v svoji nedostnosti, ker ne opazijo velikega preobrata v mišljenju med ljudstvom. Razmeti je treba, da prihodnja vojna ne bo mogla brekati na čast domovine in narodnosti, temveč po direktno dvostranska: Privatni kapitalizem in mežina sužnost na eni strani ter državna enakost za vse ljudi na drugi strani.

Združene države zdaj obetajo Filipince samostojnost, kar ima svoj značilen pomen: To je en kos ameriške diplomacije v manevru dobre zamisli, predpriprav za vojno na vzhodu. Amerika bo na strani Japonske v svetovni vojni — dasi želi tudi njo poraziti — kar se bo odvilo na poznejši čas . . . Ti računi po bodo prav gotovo unesli, kajti obe drugimi kapitalističnimi državami vred bo svetovni proletariat temeljito premagal, nato pa bo izvršil bratko ujednjenje vseh narodov sveta.

V tej novi družbi bodo odpadli vskralki in privatni kapitalisti, in vse bogastva bodo nacionalizirana. Taka bo zveza socialističnih republik sveta, in do tedaj še ostalih dinastiij . . .

Turčija bo dolgo časa neutralna, dasi bo od začetka moralno in deloma gmotno podpirala USSR in njih zaveznike. Do vojne med njo in kapitalističnimi zavezniki bo prišlo, ko ne bo dovolia angleškemu brodovju pluti skozi Dardanele v Črno morje, da bi napadel Sovjeti od te strani.

Tako se bodo sistematično zdržile večje skupine deloma v interesu za lastno prezervacijo, vedoma ali nevedoma pa za obrambo na novo organizirane človeške družbe. Rezultat tega bo zmaga proletariata nad privatnim kapitalizmom. K tej zmagi bodo veliko pripomogle radikalne organizacije vseh narodov sveta z notranjimi punti in sabotažo v armadi kapitalističnih zaveznikov ter v delavnicah vseh industrij, včetve agrikulturo. Ti notranji boji bodo tako učinkoviti, da jim lahko smeli pripisemo pol zmage — kajti vsak resni boritelj, ki bo vrtal od znotraj v kapitalističnih državah, se lahko smatra za dva vojaka na fronti!

Jugoslovanski delavci, 1. maja vsi na plan! Pridite v Chisholm v tolikšen številu, da bomo javnosti pokazali, da se zavedamo vrednosti, ki nam gre v človeški družbi. Le v skupnosti je naša moč. — J. K.

Ustava lige narodov ter drugi paketi s Kellingtonom vred jasno določajo, da vse države, ki so članice Lige, ali pa sodelovaljice separatnih pogodb, morajo ekonomko bojkotirati vsako posamezno državo, katera bi se držnila z oboroženo silo napasti drugo v svrhu povrnjanja medsebojnih sporov, namesto da bi predložila sporno zadevo skupni arbitraži. Kaj so velenile storile Japonci, ko je vpadel na Kitajsko? Nič! Namesto učinkovitih represalij, ki bi bilo vredno, da vse države pridno pošilja na Japonsko velike zaloge sirovin za vojni material — kar je brezvonomo namenjeno za uspešnejši napad na Unijo socialističnih sovjetskih republik . . . Nadalje je tudi smešno, kako se v Genevi zastopniki nad petdesetih držav resno in z vso vašnostjo prerekajo, kako in ravno s kakšnim orojjem naj bodo milijoni mladih mož umorjeni v prihodnji vojni . . . Kot bi to delalo kakšno razliko. Vojna je vsaka brutalna in nobene pogobe je ne spremene za las!

Kapitalistični mogotci lažijo kot mačke krog vrele kaše — kot razjarjeni risi in hijene prežijo izza vseh plotov, kdaj bo najugodnejša prilika. Vabiljeni ste, da se tega zborovanja v SVOJEM interesu gotovo udeležite. — J. K.

HOWARD H. WILSON

Pogrebni zavod — Ambulančna postrežba — Zaloga pohištva.
TELEFONI: V trgovini 194 — Na domu 40.
227-29 LINCOLN AVE.

BRIDGEPORT, OHIO.

RUDOLPH BUKOVEC

MESNICE.—Vsakovratno sveže in prekajeno meso, želodci, šunka in klobase vedno v zalogi.
4506 SUPERIOR AVE. 15813 WATERLOO RD.
Tel. Hen. 8638 CLEVELAND, OHIO. Tel. Ken. 3188

A. GRDINA & SONS

Pogrebni zavod. Trgovina s pohištvo.
KAPELA 1053 E. 62nd STREET TRGOVINA.
Tel. Henderson 2088 6019 ST CLAIR AVE.
CLEVELAND, OHIO.

Moderna pekarna v Slov. nar. domu
CHARLES ZUPANČIČ, lastnik.
Pristno domače pecivo, kruh kolači za svatbe itd.
6413 ST. CLAIR AVE. CLEVELAND, OHIO.

John Goršek:

GOST IZ AMERIKE IN NJEGOV CEKIN

NEKO nedeljo popoldne nam je v večji družbi tovarši prispovedoval, da je prišel na obisk iz Amerike mnogim poznani J. A. Klamu se je pojavi med nami, nam priznajo pozdravil in bil prav vlijeden. Odgovarjal je na vprašanja, prispovedoval na Ameriki in nam pričal, da kazalo tudi cekin — velik svetov cekin, "Petdeset dolarijev je vreden." Šel je in rok v roke. To je mogo denarja! Tako smo se seznanili z veličanstvom vsemogočnim dolarem, ki vladala Zed. države.

Tistikrat so vladale v Zagorju in Trbovljah neznošne razmere. Vsakdo si je želel drugam — kam daleč v svet. Zelo je mikala ljudi šeudežna Amerika, kjer je vsega v izobilju in sreča tečaka za vsakim voglim. Oni, ki so že odali tja, so pisarji, da se želijo dobro godi in da je to sploh delava, kjer je vsak delavec gospod. Delavci, pretiravali so, s tem pa izvabljali še druge za sabo.

Tudi jaz sem želel v svet. L. 1897 sem šel za kruhom v Nemčijo. Upal se da se po nekaj letih povrnem v rojstni kraj srečnega in zadovoljen. Up se ni uresničil. Tudi v Nemčiji so bili lahko dobiti delo, a z njim so bili zdržene posebno za tuje se razne druge težko. Prvi dan dela v Nemčiji sem se zapletel v razgovor z nekim Poljakom. Pomenek je našel tudi na socialno demokratični uredbi. Drugi, ki se niso brigali za interes svojega razreda, pa so resignirani in pravijo, da se ne more niti pomagati, kajti bili so od nekdaj revni in bogati — včasih pridejo slabši, da pa spet izginejo za nekaj let. In zdaj pa bavo ravno tako.

Pomlad je. Brezposelnici, ki so se skozi zimbo stiskali kjerkoli pred mrazom, so zdaj na prostem, ob solncu. Obup in resigniranost se pozna v vseh njihovih potezah in obnašanju. Obleke ponošene. Bogove, komu so bile prvotno umerjene.

Vidite zaprite tovarne. Njih lastniki se pritožujejo nad bankirji, ki oklanjajo kredite, ali pa neizpreno tirajo. Zato je obrata še manj in še več brezposelnih in bednih.

Kako bomo socialisti vzeli kapitalistom, kar je zdaj njihove, če smo samo za glasovnico? Prijatki komunisti mi je dal to vprašanje. Oni mi, da četudi mi zmagamo, bo naše dekrete razveljavilo vrhovno sodišče. Nuj bo kar brez skrb. Vrhovno sodišče se ravna po vetrui. Samo na sebi je brez moči, kajti armada in policija je pod kontrolo vlade. Soščite bo legaliziralo socializacijo ko hitro bo ljudstvo hotelo.

Smo počasni — to je res. Premašno nas je. Ko se nam pridružijo milijoni, kateri danes podpirajo republikance in demokrate, pa ne bo več počasnosti. To je pribito.

MI bti radi prišli naglo v socializem. Toda z glavo skozi zid ne moremo. John Brown je bil velik borcev za odpravo telesne sužnosti. Ni hotel počasnih akcij, nego se je boril in podpiral tudi sam oborožene akcije. Vjeli so ga in obesili. Telesno sužnost pa so koncem konca odpravili oni, ki so bili zmerni in zagrabili nasprotnika v zilo silo v očodilnem momentu.

Kadar da zgodovina priliko za tak moment nam, bomo odpravili kapitalizem ne oziraje se na sodišča. To pa morajo hoteti tudi milijoni tistih, ki danes še vedno podpirajo sistem mezdnega suženstva. Dokler bodo lužili savražnik, ne moremo zmagati. Proletarski prvi maj pa jih kliče v naše vrste. Pridite, kajti našoj je vaš boj. Naš sovražnik je tudi vaš sovražnik.

JOSEPHINE IN FRANK RODICA

Trgovina šolskih in toaletnih potrebščin, cigaret, tobaka, snotek in grocerije. Listi in revije. Slaščice in lahki prigrizek.

18507 ST. CLAIR AVE. Tel. Kenmore 3880.

COLLINWOOD, O.

Dajte svoje čevlje v popravo čevljarnu, ki je bil odlikovan z zlatom kupo in medaljo.

Kozan Shoe Repairing Shop

6530 ST. CLAIR AVE., CLEVELAND, O.

LOUIS MAYER

Trgovina dobrih čevljev.

7508 St. Clair Ave., CLEVELAND, OHIO.

CEVELAND, OHIO.

MIKE ZEVNIK

Priporoča kruh in drugo pecivo svoje pekarne. Peče tudi jagnjetino.

4504 St. Clair Ave., CLEVELAND, OHIO.

CEVELAND, OHIO.

JENNETA'S RESTAVRACIJA

JOHN TURŠIČ, lastnik.

Fina jedila ob vsakem času, čistoča in dobra postrežba.

6009 ST. CLAIR AVE., CLEVELAND, O.

CEVELAND, OHIO.

ISKRENE ČESTITKE J. S. Z. IN "PROLETARCU".

MNOGO USPEHA IX. REDNEMU ZBORU

V MILWAUKEE, WIS., ŽELI

ANTON VIČIČ, potovvalni zastopnik "Proletarca".

FRANK ZAKRAJŠEK

POGREBNI ZAVOD.

1105 NORWOOD RD. 1832 EDGERTON RD.

Tel. Endicott 4735 Tel. Kenmore 2892

CEVELAND, OHIO.

JOSEPH ŽELE IN SINOV

POGREBNI ZAVOD.

6502 ST. CLAIR AVE. 452 E. 152nd ST.

Tel. Kenmore 3118 Tel. Kenmore 2892

CEVELAND, OHIO.

AMBULANČNI VOZ.

452 E. 152nd ST.

Tel. Kenmore 2892

CEVELAND, OHIO.

Franz Meffert
V POBOJŠEVALNICI

Tamle, neznanec, so vrata v tovarno!

Vhod v pekl,

črno žrelo proklete pošasti.

Vase goita zdravje in mladost,

iz sebe bruha bolne in starost.

Kam?—Stradanju in počasnemu crkanju v objem.

Tudi ti greš noter, praviš?

Mlad si in krepak — o hudič že mlaska z jezikom! . . .</p

MAY DAY 1932

To The Workers of All Countries

A PROCLAMATION

AT A FATEFUL hour the Socialist workers of the world are preparing to celebrate the First of May.

In the Far East the flame of war has not yet been extinguished. Japanese troops are still on Chinese soil. There is still a great danger that Japan's imperialistic attack upon China and the failure of the capitalist governments to force it to fulfill its Treaty obligations carry within them the germ of a new world war.

The maximum of vigilance on the part of the workers in all countries is necessary!

We demonstrate on the First of May:

Against Fascism!

Against all attempts to deprive the workers of their rights!

For Democracy!

In this terrible crisis capitalism is demonstrating more clearly than ever before its incapacity to satisfy the most elementary human needs. The productive forces which it has created have slipped from its control. The misery and distress of millions, the idle factories and the mass unemployment are the signs of its decay.

We demonstrate on the First of May:

Against Japanese Imperialism!

Against those who stand to gain from the imperialist system of robbery! Against World Imperialism!

Against War!

At a time when war is raging in the Far East the Disarmament Conference has commenced in Geneva. For the very reason that the danger of war is at its greatest, world disarmament is more necessary than ever. A substantial measure of international disarmament would not abolish the dangers of war as long as capitalism exists, but it would considerably reduce them. Disarmament must be secured in the fight against militarism and imperialism.

We demonstrate on the First of May:

Against the economic madness of capitalism!

For Adequate Maintenance for the Victims of Capitalism!

For the Forty-Hour Week!

For the Realization of Socialism!

The greater the unity of organization maintained by the workers the stronger will they prove themselves to be in the historic struggles in which they are engaged. Every split in the labor forces strengthens our enemy.

We demonstrate on the First of May:

Against dissension in the working class!

For the complete unity of the working class movement!

Zurich, April 1932.

The Bureau of the Labor and Socialist International.

THE NINTH REGULAR CONVENTION OF THE JUGOSLAV FEDERATION, S.P.

If we are to judge from advance indications, the Ninth Regular Convention of the Jugoslav Socialist Federation, a unit of the Socialist Party of America is to break all previous records in attendance, enthusiasm, spirit and accomplishment when the delegates assemble on Saturday, Sunday and Monday, May 28, 29 and 30, 1932. Milwaukee is to be the seat of the convention. Because of the Socialist influence in Milwaukee the rating of the convention will go up several notches. No doubt the lessons of the Socialist officials of Milwaukee will leave the most favorable impressions on the delegates and visitors to our convention. They will be able to return to their respective abodes in the distant sections of the country with gleeful experiences of Milwaukee which will be helpful in building their local Socialist Clubs.

The Jugoslav Federation is in existence since 1910 although Slovene, Serbian, Croatian and Bulgarian individual clubs have existed as early as 1900. During the early life of the Federation and until the war our Federation grew continuously. Like all other Socialist organizations the Jugoslav Federation suffered severely because of the degrading tactics of the regime during the war and the communist split right after the war. Slowly but surely the Federation righted itself holding biennial conventions and spreading the knowledge so necessary to make converts to our cause. For many years it was

purely an educational institution but our members are playing prominent roles in the political life now. They have been active in the work of the county and state organizations of the party.

At the Detroit Convention two years ago, which by the way was highly spirited and productive, a new epoch was written into the annals of our Federation. The young Jugoslavs, representing the American born offspring, presented a report authorizing separate English Divisions which was adopted. Youth will be represented at this convention again in much greater numbers. We are belated to report the organization of seven English Divisions for our Federation. By interesting the young people in the Socialist movement we are hastening the day when Socialism shall prevail.

Although the worldwide depression has caused disturbance among all organizations we find our Federation more firmly intact than ever before. We have increased our membership and our readers to our paper "Proletarec" which is doing the campaigning for our Federation and the Socialist cause among the Jugoslavs of the United States. Proletarec is invincible in its convictions. It represents clear cut Socialist thoughts, news and issues.

We look forward to a great delegation and a great convention. And the future looks mighty prosperous, too, for Socialism.

LABOR AND INDUSTRY

By Michael Biro

Our Job for Socialism

To Build: A Foundation for a New Social Order

BY JOHN RAK

All over the world, except Russia, exists the most bitter economic and industrial depression in the history of mankind. Millions of workers have become victims of want in lands with abundances of foodstuffs and all other needs.

In the United States alone, approximately 10,000,000 workers have no employment. Our governing powers make no adequate measures for relief as the situation grows worse. Primary elections of the Republican and Democratic parties again confirmed that politicians were not concerned about the vital issue of unemployment that is driving people to desperation and starvation. Their object was to get elected by exposing their opponents of graft, corruption and what bitter enemies they were to the working class.

It is the old traditional game of mud slinging, but when a third party arises both Republican and Democratic parties unite under a camouflage of non-partisanship and fight desperately against any movement of the working class.

Within the next few weeks presidential candidates for the Fall election will be nominated. Every effort will be made to get support of the people for the crooked politicians. Huge sums of money will be squandered for campaign purposes. Often some candidate spends ten times more money to get elected than the salary brings. What is the purpose of this mad scramble for office? Surely these "would be friends of labor" are not going to serve the interests for the people who contribute nothing to their campaign chests, but instead their financial backers, for the large donations and personal interests. This has proved to be a fact time and again and when the great mass of workers lose patience with one administration they flock to support the other. Due to their inability to see they do not realize that both the old parties are owned and controlled by the capitalist class. It is futile to hope for anything better while they are at the helm.

"Of all the times this will be one time that every American Socialist should be on the job—building Socialist circulation—Socialist organization" said a columnist in *The American Guardian* not long ago. We

Only Two?

It is said that two members of congress were formerly inmates of insane asylums. We are not informed as to their identity but we note with amusement that a commentator exclaims, "What! Only two?"

The comment is pertinent.

When there are approximately 8,000,000 persons who are unemployed, and perhaps 20,000,000 men, women and children starving or half starving in the midst of a superabundance of good things, what can you say of a congress that does nothing about this except that it is bughouse?

The only other thing you can say is that it is ignorant, or that it is so bound to beneficiaries of a bad system that it dare not cure the evil.

A congress that had the right spirit would proceed to socialize various industries and put the people to work.

The trouble is that congress is made up almost exclusively of Republicans and Democrats. The Republican and Democratic parties are vying with each other to see which can be the most pleasing to the wealthy few who rob the masses. Both parties want campaign funds with which to prosecute their spoils campaigns this year.

Neither party has any principles, they are out for spoils only, and they know the big boys are the ones who have money to give to campaign funds. Hence they play-up to the big boys.

So, there is method in the madness of old party members of congress. The remedy is to throw the old parties out—next November when the votes are cast.

at primary elections is the only road open for us. Each and every comrade will be called upon by the party to join this army of solicitors. This is only part of the tremendous task that awaits us. With co-operation of all who look forward to a new society to replace the present broken down regime which benefits the few while millions of workers are left to look for themselves, we will not only accomplish our goal, but demonstrate an impressive demand upon the money lords that the people are well aware of who is responsible for the existing conditions.

In some states the Socialist party is not a legal party because laws have been enacted which demand an outrageous percentage of votes to get on the ballot. This is another burden we have to overcome. Petitions signed by citizens not having voted

cannot stress to highly this important work for our movement. In the midst of all miseries and hardships that people must suffer under capitalism, they are today more willing to listen to our message and the need is greater than ever for such work in the coming elections.

In some states the Socialist party is not a legal party because laws have been enacted which demand an outrageous percentage of votes to get on the ballot. This is another burden we have to overcome. Petitions signed by citizens not having voted

cannot stress to highly this important work for our movement. In the midst of all miseries and hardships that people must suffer under capitalism, they are today more willing to listen to our message and the need is greater than ever for such work in the coming elections.

Branches of JSF will also find plenty to do in the next few months. Several of our comrades in different states have been nominated on the Socialist ticket. Plans will have to be arranged for public meetings and speakers. Circulars and leaflets will have to be distributed to call the attention of the workers to our cause. Every comrade—yes, the young folks too, must volunteer for this duty and help carry on the work. Victory for our cause will not be handed to us. We must organize, plan our campaign and bring the issues to the public. Socialist victories in Milwaukee, West Allis, Racine and other cities in Wisconsin were by no means easy to attain. Opponents, financed by business enterprises, the powerful press representing the interests of capitalists, the radio and all other agencies used by politicians to uphold the system to benefit their masters, waged a bitter battle against the common people. This is a fine example of what can be done and must be done to bring a change in the society that will be of, for and by the working class.

The present system of capitalism will destroy itself just as feudalism and chattel slavery passed out of existence and a higher social order will take its place. Only through effective political and industrial organization of all people can we hasten its extinction. Comrades, let's face this task squarely. Do our duty so that we may have and enjoy Socialism in our time. Let's rally under its banners, join hands with the workers in the great cause for the co-operative commonwealth. On this May Day let us rejoice for what has already been accomplished and renew our enthusiasm for our work until the goal is reached.

SOCIALISM AND INDIVIDUALISM

By ANNA P. KRASNA

Some time ago an Editorial in a democratic newspaper explained in a very simple way the theory of Socialism and Individualism.

It contended that the philosophy of Socialism is an ant hill philosophy. That the socialist finds ideal conditions in the ant hill, where we find organization, activity, co-operation, intelligence and devotion to the colony. In short, the ant hill might be looked upon as a socialistic state organized on a communistic basis. No one knows exactly what the laws of the ant hill may be, but that those laws work, and the ants seem to be satisfied with it as are the bees with their hive government. The ants and the bees however are not individuals—they seem to exist solely to serve the state. The same

may be said of an individual in a socialistic state—he is not considered an individual—he is simply an atom, a part of a great organic whole. That atom, it is true, must be well cared for in an ant hill society, but just as the ant or the bee the human being too, exists solely to serve the state. On the contrary, the Individualist holds that the state exists to serve the individual, that the individual is a coordinate kingdom all by himself; that he has an individual destiny and an individual being which it is his business to develop. — Wonderful!

To be an individual—a kingdom all by ones self! It sounds ideal, far more ideal than the ant hill philosophy. The only disappointing thing about it is that so many of these glorified individual kingdoms must go ragged and hungry in spite of the beautiful theory that the state exists to serve every one of them. Yet, the idealistic state of the Individualist does serve individuals, so the theory is not exactly bottomless. In fact it serves a handful of them so well that they are actually able to subjugate the state and all of the less powerful or less successful and ambitious individuals to such a degree that they can make the whole thing work almost exclusively for them. They order the state to declare wars, to mobilize as many "coordinate kingdoms" as it seems necessary to build the battle ships, feed the army, care for veterans, orphans, widows etc., collect the taxes to pay the war debts, etc., etc., until in the end of a careful study and investigation one

finds that there is in reality no state at all, but simply a handful of greedy, ambitious and powerful coordinate individual kingdoms who had proclaimed themselves superior means to rule over the rest of the individual kingdoms. — Quite disappointing facts.

But there is a silver lining in every cloud, and even the ragged, hungry, penniless, jobless, homeless or even brainless individual in an individualistic state has the right to hope and try to become one of the lucky ones, has the right to exploit his fellow-kings and thus help himself to a more comfortable existence. The result of this ideal freedom is an endless skinning, called business. Big business does the wholesale skinning, and the smaller is trying to pull off whatever may be left. Naturally, to be able to succeed each skinner must have a certain number of individual kingdoms who are willing to sell the hides cheaply. And it may be asserted that the necessary number of such sellers is always available in an individualistic state, for it is considered

patriotic and dutiful to offer hides cheaply and thus help to promote business, big and small.

A very complicated state of affairs, to be sure, yet positively a natural result of the teaching, preaching and practicing of the Individualistic philosophy. To adopt and believe that this theory is the best ever conceived in the human mind one need not be intelligent, but a firm belief in the spiritual law is necessary. Yes, very necessary, for when the hope of success fails to fill the unfortunate "coordinate kingdoms" with lasting enthusiasm for the individualistic form of government, there must be some spiritual balm at hand to soothe and heal the pains caused by the business-like skinners, or else the skinned individuals would begin to holler for revolution or something.

It is not so wonderful after all to live a life of a coordinate kingdom all by ones self. There is too much lottery in such life. One may land in a castle or in a boxtown, and the chances are that the learned and intelligent individual may be forced to join the bread-liners, while a perfect dumb-bell is given the right to control the distribution of national wealth, favoring and protecting his own kind, handing out to them the best and biggest share. How much better to live the life of an atom—of a part of the great organic whole, where one works for the good of all, and all for the good of one. Where there is no big business to create tremendous misery in order to insure a few greedy individuals fat incomes and luxurious existences; where young people are taught not to be selfishly ambitious, but humanly intelligent, regarding the well-being of the least important part of society as highly as their own. Such teachings may be jestingly called an ant hill philosophy by the successful Individualists who have never experienced what it means to be the under-dog in an individualistic society, yet it is the only philosophy that will in due time bring about the so much needed social reform. — The law of nature seems to be endless, striving towards perfection, and the so-called socialistic philosophy is based on this law—that human beings must not degrade, but progress. And the way towards greater progress is the Socialist way. Therefore, let us all help to spread the ant hill philosophy so that we may soon be allowed to share in the things that were created and stored up by us!

Socialistic Dawn

I dreamed I saw a model world,
No poverty was there;
With brotherhood the scene impaled,
'Twas beautiful and fair.

No millionaires could there be seen,
For selfishness was gone;
Justice could see, and ruled as Queen,
'Twas Socialistic dawn.

All workmen had a proper share
Of earth's abundant wealth;
Each had enough, and some to spare,
And no one gained by stealth.

Each man with skill his place did fill,
Each suited to his task;
The vision gave my soul a thrill,
Will it come true, I ask?

The vision gave my soul a thrill,
On this benighted world;
Vile selfishness and beastly greed,
From this old globe, be harled.

Comrade, be true, be what you seem,
An honest laboring man;
And we'll make true, this happy dream
This Socialistic plan.

G. Kenneth MacInnis

ISSUES OF 1932 CAMPAIGN

BY DONALD J. LOTRICH

When you get to thinking about the present world-wide panic, of the countless millions of people that are in want and suffering, of the many more millions who are on the verge of dependency, of the bitter struggles for existence of all the workers, a sensible person cannot help but wonder in amazement at what the workers of the world are able to withstand. When you start to think how easily this present panic could be done away with, how all panics of this nature could be banished forever from the earth, how easily we could turn this country into a paradise for the workers if they would just open their eyes and use their brains a little. Just think, how easily this government of and for the rich could be turned into a government of and for the workers; how easily the warehouses loaded with the best of everything could be dispensed among the needy; how easily jobs could be created if, instead of the millionaires accumulating all of the profits and wealth, the government would take over the control and management of the industries and the profits derived therefrom would go to the government to better the service, to give more for the dollar, and to create more jobs and more wealth for the government.

The power to make these changes is there, but it lies dormant or is improperly pursued. And the energy too, hasn't deteriorated so low that it could not be recomposed. The vitality may not all be present but in the call of the bugle the spirit would incense the organisms to react with greater fervor and the momentum gathered in the sway would strengthen our vision. To the front, workers! This is election year. Pick up those sorey dragging feet and out to the line of duty. The people must learn the real issues of the coming campaign and you will have to bring this message to them.

Not Beer and Wine but Jobs and Bread.

Both old parties are maneuvering for the pole position which carries with it the wet plank and while prohibition has been the curse of the land for the past 12 years responsible for a good deal of the racketeering, hoodlumism and crime, the immediate demand of the workers should be security of jobs and bread. Labor never was so insecure as it is

today. There is, more urgent need of relief for the destitute than ever before in the United States. Too many working people are being misled by the empty promises of the professional politicians. Too many believe that beer is the pressing problem. No thinking person will deny that governmental control of the manufacture and sales of liquor would not benefit the nation. We should all seek the repeal of laws which are harmful but, as we have said, we would start at a more positive end to restore to the people of this country their rightful possessions, for, when you take away the right to work, everything else goes with that right.

Government Ownership.

When we say that the United States government has the best and most efficient mail system in the world it is necessary to say that it is an institution designed for service, not profit. The employees must be capable and they are compensated reasonably well. Our government is proud of the mail system and rightly so. The educational system is another function of the government which ranks high in efficiency and service. It too, is designed for service, not for profit. When we say that we want the government to take over, operate, manufacture and distribute the products of every basic industry upon which the inhabitants are dependent we ask for an honest and efficient system to be patterned after the Postal system. If the government can operate the Postal system so efficiently we are positive that the same government can operate the telephones, electric plants, gas plants, coal mines, railroads, large manufacturing establishments and commercial institutions. That's the real issue.

We know that the present panic is caused by the greed and lack of foresight of the rich. We also know that there is no overproduction but rather, a great underconsumption, because those needing the merchandise now stored in warehouses do not have the means with which to purchase it. We also know that the price of labor has been brought down to an unprecedented low standard because the monopolists blindly visualize only greater profits. There is therefore one main question for the coming elections; shall the workers live or shall the monopolists crush the workers? You workers, have the say so.

Shorter Work Day and Week.

Going backward at the job, as is customary with the old line politicians, they are helping the bankers, airroads and big business redeem some of its insolvent assets. They have completely neglected the millions of workers. They have done nothing to relieve the misery of the millions of families suffering from lack of life's absolute necessities. No attempt has been made to stabilize the purchasing power of the ultimate consumer. But they have given to those who already have great fortunes.

Wages have been cut to outrageous lows. We demand that this procedure be stopped at once, that the workday be reduced to six hours and the work week to five days. This will put a great number of workers back on the jobs; it will place money into the hands of those who will immediately place it into circulation and start the wheels of industry moving. If the workers will be sensible, if they elect members of the Socialist Party into executive positions of the government we will have government ownership with a job for every man. The only party whose platform and principles call for government ownership and security of work is the Socialist Party. The only party that has discipline among its ranks is the Socialist Party.

Banking.

Billions of dollars of the people's money deposited in the various banks of the country have vanished. A system that permits the actual theft of such vast sums under the guise of "protection and saving" the people's money, is criminal in itself and shares the blame and responsibilities for all such losses equally as much as the individuals who misappropriate funds from the public till. Are you satisfied to have your money stolen from you by crooked bankers and crooked laws made to safeguard the bankers? Is there any difference between the thief on the street who holds you up and takes your money from you forcibly or the bankers who take it under legal pretenses?

In order that big financiers and bankers may reap the harvest in the financial field Postal Savings will accept only up to \$2,500 from any one depositor. The interest rate also is somewhat smaller than that given by the banks. Postal Savings is a government institution which has not lost a single penny for any of its depositors. Is it not logical to reason therefore, on the contrast of these two widely separated institutions, that the government should make the Postal Savings department a full pledged banking institution, and allow municipalities to operate banks? Besides Postal Savings and Municipal

"THE LOANE WOLF"—JUST ONE TOO MANY

Drawn by Jerger.

the obvious reasons are: the world war bankruptcy, over-equipment of machinery and the exploitation of labor for profit.

This depression has swelled the unemployed numbers into the millions who are without any means of support. They face starvation. Labor is confronted in this crisis with the problem of reduction of wages. Trade unions have achieved much in the way of improved working conditions, hours of toil and living wages. The question now is whether certain arbitrary standards established during the world war can be upheld.

The spirit of patience that the working class has displayed in this period is unbelievable. The soul of the common people is exceedingly humble. But when the patience breaks, when the people realize that they are the producers of everything and have nothing, that capitalism is responsible for all the miseries in their present life and that a new society of co-operative commonwealth of the workers is the only way out, capitalism will soon meet its fate. There is today, a breakdown of the moral of the people, a loss of confidence in their fellow Americans and the rise of a Class Consciousness. Much of this bitterness is not to be wondered at, but there it is dangerously critical.

Frank Boltezar Jr., Pueblo, Colo.

FRANK DREMEL

Pleskar, papirar in dekorator.
Zmerne cene.
15706 WATERLOO RD., CLEVELAND, OHIO.

ELYRIA AUTO REPAIR

JOS. MRHAR, poslovodja.
Na razpolago ponocni in podnevni.
6815 Superior Ave., Cleveland, O.
Tel. Hend. 7783.

The Crisis of Labor

The crisis of our civilization at the present moment is much more critical than another financial depression. There is a crisis in our homes, a crisis of government and a crisis of industry.

The crisis of Labor is a battle for a demand to live. Up until recently America has been devising all types of inventions and efficiency to do away with manpower. Now we are taxing our ingenuity to find work for the people. There is more than one reason for this condition. Among

The Socialist Party, is the most disciplined party in the field. It is responsible for its candidates. It has the best trained and pledged candidates. It has the most social minded principles and platform. When candidates or public officials elected upon its program and ticket fail to do their duty they are banned from its rank. When elected officials of the party steal or graft or align with disreputable characters they are expelled from the party and pressure is brought to relinquish their position.

The

Socialist

Party

is

the

most

disciplined

party

in

the

field.

It

is

responsible

for

its

candidates.

It

has

the

best

trained

and

pledged

candidates.

It

has

the

most

social

minded

principles

and

platform.

When

candidates

or

public

officials

elected

upon

its

program

and

ticket

fail

to

do

their

duty

they

are

banned

from

its

rank.

When

elected

officials

of

the

party

steal

or

graft

or

align

with

disreputable

characters

they

are

expelled

from

the

party

and

pressure

is

brought

to

relinquish

their

position.

The

Socialist

Party

is

the

most

disciplined

party

in

the

field.

It

is

responsible

for

its

candidates.

It

has

the

best

trained

and

pledged

candidates.

It

has

the

most

social

minded

principles

and

platform.

When

candidates

or

public

officials

elected

upon

its

program

and

LABOR

I've builded your ship and your railroads,
I've worked in your factories and mines
I've builded the roads you ride on
I've crushed the wild grape for your wines.

I've worked late at night on your garments,
I've gathered the grain for your bread
I've builded the house that you live in
I've printed the books that you read.

I've linked the two great ocean together
I've spanned your rivers with steel
I've builded your towering sky scrapers
and also your automobile.

I've gone out to wrecked ships in the life boats
when the storm loudly cried for its prey
I've guarded your home from marauders
I've turned the night into day.

Wherever there's progress you'll find me
with out me the world could not live
And yet you would seek to destroy me
with the meager pittance you give.

Today you may grind me in slavery,
you may dictate to me from the throne
but tomorrow I throw off my fetters,
and am ready to claim what I own.

I am master of field and of factory,
I am mighty and you are few,
no longer I'll bow in submission
I am LABOR and ask for may due.
Bud McKillups.

THE DOTTED STREET CORNERS

How bad is unemployment? To what extent are the workers unemployed? One only needs to go through the streets of the cities to get an answer to these questions. Everywhere, the answer is the same. Be it in one city or another, the unemployed gather about the various corners in large numbers, generally amusing one another with fables or quoting from some torn and delapidated newspaper that has made the rounds so often. Outside of that the unemployed don't seem to care. They are so unconcerned. If they might have some worries they do nothing about them and day in and day out the same routine is repeated.

No such scenes would dot the cities if the workers really cared about what is going on in the government. Under proper management of the government and industries there would be no unemployment. But the workers haven't learned to support a workers organization. They are always supporting big business and the capitalists, who are in business not for the good of the producers but for the profits they can derive out of the toilers' energies. This depression is bringing the workers beyond the level of all standards set

previously. It is ruining their very lives and breeding crime and criminals. It is causing the death of many workers, who have become resigned because of failure to find employment. Many children will wear marks of this depression through out their whole lives.

Workers of the world, unite! The system that is gradually extinguishing life must be done away with. Get rid of this capitalist system of exploitation. Replace it with a new order of Social Ownership and Operation of all essential means of production and distribution. Your present politicians will not do it. You voters alone can do it, by voting a straight Socialist ticket.

The English Division of branch 5 JSF, Johnstown, Pa., has for its aim to interest more members in the work of Socialism. Our membership has increased since our organization but we are still out for more members. How about it young folks of Cambria City, Conemaugh, Franklin, Highland Park, Moxham, Morrellville, Park Hill, etc.? Wake up! Join our ranks! You will be the benefactor in the end. We need you and you need a new deal. Our meetings are held every third Sunday of the month at

FORGET THEM

A lot of people are preparing to fool themselves again next November. Or to let themselves be fooled. They hanker to be fooled and are placing themselves in the psychological condition to let it happen.

We refer to those folks who are looking with fond eyes at Franklin D. Roosevelt as a candidate for president.

Twenty Years in One Location

While the organized workers of the world are celebrating May Day in their class strug-

DR. OTIS M. WALTER

gle, Dr. Otis M. Walter, one of the most prominent physicians and surgeons on the West Side of Chicago will celebrate a rare accomplishment.

It was exactly 20 years ago, this May 1st, 1932, that the doctor established his office on twenty sixth street and Craw-

NO MAN'S LAND!

Talbot in The Washington (D. C.) Daily News

If he gets the nomination—which at present seems probable, since Al Smith's attempt to stop him has not as yet been very successful—he will be the candidate of the Democratic party.

The Democratic party is owned body and soul by the same reactionary forces which own the Republican party body and soul.

On a few points Roosevelt would be a little more liberal than Hoover. Those points are the ones upon which the nice folks who are so anxious to be fooled will fix their eyes.

They will ignore the fact that Roosevelt and his party stand for the

ford Ave. At that time the vicinity was not developed to the extend that it is today. One little room comprised his whole office. As the years rolled on the doctor annexed larger quarters and modern medical equipment. All types and nationalities of people trekked to him and his fame as a surgeon spread rapidly as one after another of the many patients successfully overcame the most serious complications and illnesses, and his ability as a surgeon became known.

From that same location the doctor has been serving the people of this community continuously during these 20 years. No worker unable to pay for treatments or surgery work has ever been turned away.

The doctor has been an instructor in schools and colleges prior to the opening of his present professional career and even after entry into private business he has been experimenting and developing new and modern methods of surgical and medical procedures. For the past 13 years he has been a member of the surgical staff of the Francis Willard Hospital and for the past ten years a member of the surgical staff of the North Chicago Hospital.

Dr. O. M. Walter is well-known among the Jugoslavs of this city. When asked to what he attributes his success he is firm in saying "to the Slavic people".

It is indeed a coincidence that the doctor should have reason to celebrate on the day of all days, May First, and it is our hope that he may live many more years and assist the workers as he has heretofore.

Rose Olip.

FRANK BELAJ

MOSKE MODNE POTREBŠĆINE.

6205 St. Clair Ave.,
CLEVELAND, OHIO

Our Bill of Rights

— A FABLE

By ANTON TURK.

A workers right is simultaneously a human right, the right to life's rewards. An old humanitarian doctrine is that the natural right of every individual is—life!

This doctrine is mentioned in the Declaration of Independence. There, in the beginning of this historical document is written in part: "We hold these truths to be self-evident, that all men are created equal, that they are endowed by their Creator with certain Rights, that among these are Life, Liberty and the pursuit of Happiness. That to secure these rights, governments are instituted among men, deriving their just powers from the consent of the governed." This is written so clearly that its meaning is perfect and no further explanation is necessary.

The question, however, arises: Who guarantees the fulfillment of these natural rights? The fact that a person has the right to exist is not sufficient, it is essentially necessary that these rights be guaranteed of execution!

The rights in themselves are mere abstractions, it is something we can easily visualize and concentrate upon, but cannot see it in reality.

Rights must have the support of reality! From the theoretical point of view, the independent declarations represent the ideals and principles of our government. Therefore the government should guarantee and execute these rights.

Is this being done? Far from it! Everyone (except infants) can easily understand that our government does not guarantee anything, at least not to the proletariat.

Despite the fact that workers are human beings—they are not considered as such. Neither are the demands which affect their living standard guaranteed or executed!

The American form of government is a traditional one, and is based on individualism. Theoretically, the government cares not for the proletariat and his difficulties of existence. However, this is only on "paper" and in "tradition". The fact is that all American economic and political life is organized to benefit the aristocrats!

Possessors of private capital are organized magnificently, and their social economic and political organizations control the public life, also the government—this is a true fact. An old proverb "He that isn't blind can see" is an appropriate one in this case.

The governmental powers in Washington are concentrating their efforts in helping the organizations—of

capital. The government deems it very important to first stabilize the value of bonds and shares, private capital in general. Their entire effort is exercised in this respect. Investments must be guaranteed. Railroads must be guaranteed so and so much profit, banks so and so much credit, and of course corporations have to be helped to their feet. In general the capitalists want their demands guaranteed. The existence of capitalists and their interests are based on the execution of their claims and demands. This is the chief concern of our government. No consideration is given to workers, farmers and merchants of small business.

All of these are subject to their natural rights, to life, liberty and the pursuit of happiness. Theoretically, these rights are not denied them. However, in practice, in true life they are compelled to explore these rights themselves. This can be understood, the American government is a capitalistic form of government—a government of immense capital.

There are many people who today are walking the streets in search of employment which is so essential in providing the necessities of life. Isn't it reasonable then to admit that lack of knowledge of its causes are responsible for them being jobless?

Some will probably have their doubts in regard to its reasons. Nevertheless in many instances, one finally comes to the point where he will recognize the difference and importance of any subject. It is evident, then, that the workers right to the "noble" rewards of life do not amount to much until realized.

Compensation for his labor are the rewards for the workers, that is, if they are employed steady and paid honestly for their work. Is this being practiced in this country? Far from it! To practice this would be against the interests of those who today are the supreme dictators of our government!

Private interests control the mechanism of our government. It is their duty then to first help themselves to the natural right of man. The American workers should be able to recognize these facts, for they would then come to their rightful rights. They could then take the reins of our government from the capitalists and control this government to benefit the entire mankind.

Through socialized management only could this be brought about. This seems to be "America's Way Out". Once they gain control, they will have to make provisions to "keep and to hold". Then and not until then would the people have their natural rights in reality, and not merely in theory!

Atlantic Printing & Pub. Co.

2656-58 South Crawford Avenue

IT PAYS TO ADVERTISE!

MAY DAY GREETINGS
To Readers of
PROLETAREC

Printers of "Proletarec" for the last four years

MAY DAY GREETINGS

to the

VICTORIOUS PROLETARIAT!**H. G. TUCKER**

SUPERVIZOR 5th DIST.

MILWAUKEE, WIS.

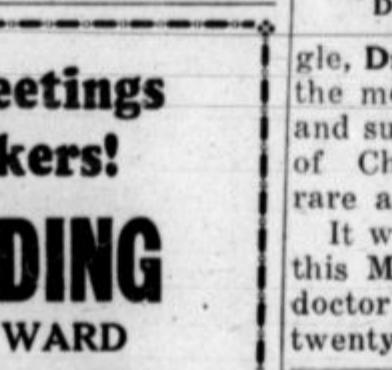
Greetings to the
Workers on May Day!

H. E. STEELE

ALDERMAN 1st WARD

WEST ALLIS, WIS.

May Day Greetings
to the Workers!
C. I. HARDING
ALDERMAN 1st WARD
WEST ALLIS, WIS.

TO ALL THE READERS OF PROLETAREC
AND TO ALL MY SLOVENE COMRADES
AND FRIENDS
**SINCERE GREETINGS ON THIS
JOYOUS MAY DAY!**

DANIEL W. HOAN
MAYOR
MILWAUKEE, WIS.

With the capitalist system crumbling, we will soon witness the dawn of a new era of justice, equality and brotherhood.

**MAYOR
MILWAUKEE, WIS.**

DANIEL W. HOAN
MAYOR
MILWAUKEE, WIS.

DANIEL W. HOAN
MAYOR
MILWAUKEE, WIS.